

สัมมาทิฐิ*

คนทุกยุคทุกสมัยย่อมมีทรรศนะในการมองโลกและการดำรงชีวิต ไปตามความคิด ประสบการณ์ ความรู้สึกขั้นพื้นฐานของตน บางคนมีความเอนเอียงไปตามทฤษฎี ที่เจ้าลัทธิ พระศาสดา ในศาสนาที่พวกเขาศรัทธา เคารพ นับถือ แนะนำ สั่งสอนไว้ การดำเนินชีวิต ของคนแต่ละคนจึงต้องอาศัยทิฐิ เป็นแรงขับ หากแนวทางที่พวกเขานำไปปฏิบัติ เป็นไปในทาง ที่ถูกต้องสร้างสรรค์ คนจะประสบความสำเร็จ เพราะอาศัยความเห็นที่ถูกต้องช่วย สนับสนุน แต่ถ้าทฤษฎีที่เขายึดถือเป็นไปเพื่อทำลายประโยชน์ตนและผู้อื่น ปัญหาต่าง ๆ ที่ ตามมา ยากจะประเมินได้ การมอง โลกและชีวิตผิด จึงเป็นมลภาวะทางใจ ที่ใครหลงเพลิน เสพคุ้น ย่อมไม่เป็นคุณแก่ตนและใครเลย

อะไรคือสัมมาทิฐิ

พฤติกรรมของคนในโลกนี้แต่ละคน มีลักษณะแตกต่างกันไป ไม่สามารถ นำมาเสนอ ให้จับสิ้นได้ หากประมวล เอาทรรศนะจากสถาบัน สำนักคิด ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ ใน พรหมชาลสูตร มีถึง ๖๒ ทฤษฎีด้วยกัน แนวความคิดที่นักปรัชญาจากส่วนต่าง ๆ ของโลก กล่าวไว้มาประมวลลง คงหาบทสรุปที่ลงตัวได้ยาก ภูมิปัญญาคนไทยเข้าใจเรื่องนี้ จึงกล่าวไว้ ว่า “นานาจิตตัง”ต่างคนต่างความคิดเป็นเรื่องธรรมดา

ทรรศนะที่ได้รับการแนะนำปลูกฝัง จนหยั่งลงสู่จิตสำนึกของปัจเจกชนแล้วขยายผลสู่ สังคม เมื่อคนนำทรรศนะนั้นไปใช้ จนเป็นเหตุให้ทำลายความสงบสุข ของตนเองและ ส่วนรวม ความเห็นนั้นเรียก “มิจฉาทิฐิ” จัดเป็นความเห็นที่ผิด

คนมีสัญชาตญาณพื้นฐาน ในการกินอาหาร หลับนอน หนีภัย และการสืบพันธุ์ คล้าย กับสัตว์โลกชนิดอื่น ๆ แต่เพราะคนเป็นสัตว์ที่กล้าลองผิด ลองถูก สนใจใฝ่รู้ เมื่อเห็นตน ปฏิบัติสิ่งใดลงไปแล้ว ก่อให้เกิดความทุกข์ทั้งแก่ตนและผู้อื่น ในขั้นแรกพวกเขาพยายาม หาทางออกด้วยการไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่หมู่คณะของตน และสังคมที่ตนอยู่อาศัย แต่ ประสบการณ์ได้เตือนสติให้คนเหล่านั้นรู้ว่า สัตว์โลกทุกชนิดล้วนรักสุขเกลียดทุกข์ การ เบียดเบียนกันไม่สร้างสรรค์ทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน

*

บทความประกอบการบรรยายแก่ผู้ศึกษาพระไตรปิฎก ที่อาคารพิศาลพร ถนนพระราม ๒ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐
วันอังคารที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๘ เวลา ๑๘.๑๕ - ๒๐.๓๐ น.

สัมมาทิฐิ แปลว่า ความเห็นชอบ ความเห็นที่ถูกต้อง ความเห็นที่สร้างสรรค์ ประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน เป็นธรรมชาติที่เกิดจากการฝึกฝน อบรม ปฏิบัติจนเห็นชัดว่า ทุกข์ไม่ใช่สิ่งที่น่าหวาดกลัว หลีกหนี แต่ทุกข์เป็นสิ่งที่ต้อง ศึกษา พิจารณา ให้รู้เท่าทัน เมื่อ กำหนดดูจนรู้ที่มาแห่งทุกข์แล้ว จะต้องละเหตุนั้นให้ได้ สติที่พิจารณาจนรู้ทันว่าความทุกข์ มิได้เกิด ดำรงอยู่ในจิตตลอดเวลา แต่ความทุกข์เกิดขึ้นในขณะแห่งผัสสะที่ผัสสะสติ จึง พยายามพิจารณาตาม รู้ตามเห็น ความผ่องใสแห่งจิต รู้ประจักษ์ชัดแนวทางปฏิบัติอัน ประกอบด้วยความเห็นชอบ ดำริชอบ เจรจาชอบ ทำการงานชอบ ดำรงชีวิตชอบ พยายาม ชอบ ระลึกชอบและความตั้งมั่นชอบ สัมมาทิฐิ ที่แท้จริงจะต้องเกิดจากการปฏิบัติ

ความสำคัญของสัมมาทิฐิ

เหตุปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม การดำเนินชีวิตให้ก้าวไปสู่ทิศทางที่ถูกต้อง ดังาม คือสัมมาทิฐิ พระพุทธองค์ทรงอุปมาว่า “เมื่ออาทิตย์อุทัย ย่อมปรากฏแสงเรืองรองขึ้นมาก่อนฉันใด ปัจจัยที่สนับสนุนให้การปฏิบัติดำเนินไปไม่หลงทาง ต้องมี สัมมาทิฐิ ปรากฏขึ้นมาก่อนฉันนั้น” ผู้ได้รับสัมมาทิฐิไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง เหมาะสม เขาย่อมหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ทรง ยับยั้งพระอิริยาบถอยู่ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์และ ต้นไม้ที่อยู่บริเวณใกล้ ๆ ถึง ๗ สัปดาห์ ทรงดำริว่า คนส่วนใหญ่ในโลก ต่างยึดติดอยู่กับ ธรรมชาติของตน ยากนักที่ใครจะดึงให้พวกเขาออกจากทิฐิของตนๆ ได้ แต่เมื่อทรงพิจารณา เห็นดอกบัวที่บานสะพรั่ง จึงนำมาเปรียบเทียบกับความเป็นอยู่ของมวลมนุษยมีลักษณะคล้าย ดอกบัว เพราะบัวบางประเภท โผล่พ้นผิวน้ำแล้ว เมื่อต้อง แสงอาทิตย์ย่อมบานในวันนั้น บัว บางดอกยังปรื๋มน้ำอยู่ แต่เมื่อได้รับแสงอาทิตย์จะบานในวันถัดไป บัวบางดอกยังจมอยู่ใต้น้ำ เมื่อได้รับแสงสว่างบ่อย ๆ จะโผล่ขึ้นเหนือผิวน้ำ แล้วจะบานในวันต่อ ๆ ไป การแสดงธรรม ของพระพุทธเจ้า อุปมาเหมือน การจุดประทีปขึ้นท่ามกลางความมืด การชี้ทางให้กับคนที่ กำลังเดินหลงทาง

เส้นทางในการก้าวเดินของชีวิต ไม่ว่าทางกายหรือทางจิตใจ ต้องอาศัยแสงสว่างเป็น เครื่องส่องทางเพื่อนำชีวิตให้ก้าวไปในทิศทางที่ถูกต้อง สัมมาทิฐิ เป็นแสงสว่างเครื่องส่อง ทางภายใน ผู้หวังความเจริญก้าวหน้าในการดำเนินชีวิตจะต้องแสวงหามาเป็นอารมณ์ประ ปรียบใจให้ได้ มิเช่นนั้นการดำเนินชีวิต ยากนักที่จะก้าวไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องได้

สิ่งเกื้อหนุนให้เกิดสัมมาทิฐิ

ความเห็นที่ถูกต้องเป็นบันไดก้าวแรกสำหรับผู้ปฏิบัติควร ศึกษา ฝึกฝน ทำให้เกิดมีขึ้น มี เช่นนั้นแล้ว จะทุ่มเทฝึกฝนตนเองสักเพียงใดก็ตาม ไม่สามารถดับทุกข์ได้ สิ่งเกื้อหนุนให้ สัมมาทิฏฐิเกิดขึ้นมี ๒ อย่าง คือ

๑. **กัลยาณมิตร** การมีเพื่อนดีไว้เป็นที่ปรึกษา ตักเตือนแนะนำในยามที่เร่าประมาท คอยปลอบใจในยามที่เกิดความท้อแท้ในการดำเนินชีวิต สามารถน้อมนำพระองค์มาเป็น ที่พึ่งได้ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในบางที่ว่า ผู้มีความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นธรรมดา หากมี ตถาคตเป็นกัลยาณมิตร พวกเขาย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

๒. **โยนิโสมนสิการ** การใช้ปัญญาพิจารณาโดยอุบายอันแยบคาย เมื่อมีสิ่งใดเกิดขึ้นใช้ สติปัญญาใคร่ครวญก่อนตัดสินใจ ในการทำสิ่งใด ๆ ลงไปเสมอ

พระธรรมกัณฑ์แรกที่ทรงแสดง

พระธรรมกัณฑ์แรกที่พระองค์ทรงแสดง เปรียบดังการเผยแผ่แสนยานุภาพแห่งธรรมที่ พระองค์ตรัสรู้ ให้ปรากฏแก่ชาวโลก สารสำคัญแห่งธรรมจักรกับปวัตตนสูตร พระองค์ตรัส ถึงทางดำเนินชีวิตที่ควรเว้น ๒ ทาง คือ **กามสุขัลลิกานุโยค** เป็นทางสายหย่อน ผู้ที่เดินทางสาย นี้มักปล่อยกาย ใจให้ไหลไปตามอำนาจของ กิเลส กิเลสติดพันเกินคว ามพอดี **อัตถกิลมถานุ โยค** ทางสายตึง ผู้ที่ปฏิบัติเคร่งเครียดกับชีวิตมากเกินไป ไม่เพียงแต่ไม่พบทาง ยังนำความ ทุกข์มาสู่ตนและคนรอบข้างไม่มีสิ้นสุด

เมื่อพระองค์ทรงชี้ให้เห็นโทษแห่งทางทั้ง ๒ แล้ว จากนั้นจึงตรัสอริยมรรคมีองค์ ๘ อันเป็นทางสายกลาง ซึ่งประกอบด้วย

๑. **สัมมาทิฏฐิ** ความเห็นชอบ
๒. **สัมมาสังกัปปะ** ความดำริชอบ
๓. **สัมมาวาจา** การเจรจาชอบ
๔. **สัมมากัมมันตะ** การทำการทำงานชอบ
๕. **สัมมาอาชีวะ** การดำรงชีวิตชอบ
๖. **สัมมาวายามะ** ความพยายามชอบ
๗. **สัมมาสติ** ความระลึกชอบ
๘. **สัมมาสมาธิ** การตั้งจิตมั่นชอบ

จากพระดำรัสที่พระองค์ตรัสไว้ในอริยมรรคมีองค์ ๘ ทรงเริ่มต้นด้วย **สัมมาทิฏฐิ** คือ ความเห็นชอบ แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญต่อ ความเห็นชอบเป็นอย่างยิ่ง

การศึกษาเรื่องสัมมาทิฐิ ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำให้ผู้ศึกษาพบทางปฏิบัติไปสู่ความดับทุกข์ ประสพกับสันติสุขอย่างแท้จริง

เพราะ สัมมาทิฐิ เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญมาก พระสารีบุตรอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้า ยังได้นำ ธรรมข้อนี้ขึ้นแสดงแก่พระอริยสาวก ต่อหน้าพระพักตร์พระผู้มีพระภาคเจ้า ทำให้มองเห็นสัมมาทิฐิ ที่มีความละเอียดโดยลำดับ

ระดับแห่งสัมมาทิฐิ

การดำเนินชีวิตของมวลมนุษย์ ต้อง อาศัยปัจจัยหนุนเนื่องหลายอย่างก็จริง แต่สิ่งหนึ่งที่คนในแต่ละยุค ล้วนมีกันนั่นคือ ความเห็น พระพุทธเจ้าตรัสถึงความเห็นแก่บุคคลไว้มาก มีต่างกรรมต่างวาระ ตามพื้นฐานภูมิปัญญาของผู้ฟัง พอจะประมวลทรรศนะเป็น ๔ กุ ๘ ระดับคือ

ทรรศนะที่เป็นสัมมาทิฐิ

การนำสัมมาทิฐิมาเสนอแต่ละระดับ แบ่งออกเป็นฝ่ายเพื่อสะดวกแก่การศึกษา และนำไปปฏิบัติ ไม่มีจุดประสงค์เพื่อแยกคนในสังคมออกเป็นฝ่าย แต่จัดไว้เพื่อสะดวกในการนำไปศึกษาเปรียบเทียบ

- ๑.คนเป็นจำนวนไม่น้อยมีความเห็นว่า พ่อ แม่ เป็นผู้มีพระคุณต่อเรา ท่านเป็นเหตุเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างสรรค์โลกนี้ให้น่าอยู่ ใครทำความดีย่อมได้รับความดีตอบแทน ใครทำความชั่ว มีแต่ความทุกข์ หากความเจริญได้ยาก
- ๒.ความดี ความชั่ว ความสุข ความทุกข์ ความเสื่อม ความเจริญ มิได้เกิดขึ้นด้วยความบังเอิญ หรือการคลบคลาดจากอำนาจของสิ่งใด ๆ แต่เกิดขึ้นเพราะปรากฏการณ์ธรรมชาติ และจากการกระทำของมวลสัตว์โลกนั่นเอง
- ๓.สิ่งทั้งหลายไม่ว่าคน สัตว์ สิ่งของ ที่เกิดขึ้น ปรากฏอยู่ในโลกนี้ ล้วนอาศัยเหตุปัจจัยเกิดขึ้น พระพุทธศาสนาจึงกล่าวเรื่องราว “กรรมลิขิต” ไม่นับสนุนส่งเสริมแนวความคิด ความเชื่อเรื่อง “พรหมลิขิต”
- ๔.สรรพสิ่งเกิดขึ้นเพราะอาศัยเหตุปัจจัยหนุนเนื่อง เพราะสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะเหตุของสิ่งนั้นดับ สิ่งนั้น ๆ จึงดับไป ทุกอย่าง “เป็นเช่นนั้นเอง”

ทรรศนะที่เป็นมิฉนาทิฐิ

- ๑.มีคนจำนวนไม่น้อยเห็นว่า “ความดี ความชั่ว ทำไปก็เท่านั้น จะให้ความสำคัญ

อะไรหนักหนา ตายไปก็จบกัน!”

๒. การกระทำของมนุษย์ทั้งดีและชั่ว เป็นสิ่งที่คงทนถาวร แม้ร่างกายของพวกเขา
จะแตกตาย ทำลายขั้นธไปแล้ว สรรพสิ่งยังคงดำรงอยู่อย่างนั้น ไม่เสื่อมสลาย

๓. ความดี ความชั่ว ความสุข ความทุกข์ ความเสื่อม ความเจริญ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น
จากการคลบั่นดาลประตันทพร ของเทพเจ้า ผู้หวังความสุข ความเจริญ จะต้อง
อ่อนน้อม ขอพรจากพระองค์

๔. ชีวิตนี้จะชวนขวายคืนรนไปทำไม ในเมื่อพระพรหมท่านกำหนดชะตาไว้แล้ว
ชีวิตนี้สุดแต่พระพรหมจะลิขิตให้เป็นไป

สัมมาทิฐิ คือความเห็นที่ถูกต้องไม่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงการคิด แต่จะต้องผ่านการ
เรียนรู้ฝึกฝนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง จนเกิดความเห็นถูกต้อง แม้จะมีสิ่งต่าง ๆ เข้ามาช่วยทำให้
จิตใจเขวไปตามทรรศะนั้น แต่ยังคงประคองสัมมาทิฐิให้ตั้งมั่นอยู่ได้

สิ่งที่พระพุทธเจ้าเคารพ*

สรรพสิ่งดำรงอยู่ได้เพราะหน้าที่ พิจารณา ดูให้ดีไม่ว่าสิ่งนั้นจะอยู่ใกล้ ไกล หรือแม้
สิ่งที่อยู่ในตัวเรา ส่วนใดบกพร่องไม่ทำหน้าที่ที่จะเสื่อมสลายไป ชีวิตของเรา จะดำรงอยู่ได้
เพราะองค์ประกอบทุกส่วน ไม่ว่าหัวใจ ดับ ใด ลำไส้ ยังคงทำหน้าที่ ของตนอยู่ด้วยดี หาก
ส่วนใดประท้วงไม่ยอมทำหน้าที่ ชีวิตจะจบลง พระพุทธองค์ทรงมองเห็นความสำคัญของ
หน้าที่ เมื่อตรัสรู้แล้วทรงมองไม่เห็นสิ่งใดที่สำคัญ และยิ่งใหญ่ไปกว่าสิ่งนี้ ทรงพิจารณาเห็น
ว่าพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรงเคารพพระธรรม

* บทความประกอบการบรรยายแก่ผู้ศึกษาพระไตรปิฎก ที่อาคารพิศาลพร ถนนพระราม ๒ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐
วันอังคารที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๘ เวลา ๑๘.๑๕ - ๒๐.๓๐ น.

สิ่งสำคัญที่ถูกลืมมองข้าม

พระพุทธศาสนาเข้าใจและยอมรับว่า มนุษย์จำเป็นต้องมีอาชีพเพื่อแสวงหาสะสมปัจจัยไว้ดำรงชีวิต แต่ละอาชีพอันต้องไม่ไปลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ หน้าที่ทุกส่วนควรดำเนินไปในทางสร้างสรรค์ ทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม จริง อยู่สังคมมนุษย์มีอาชีพอยู่มาก มีทั้งสร้างสรรค์และทำลาย แม้จะมีมากอย่างไร สามารถประมวลมาเพื่อพิจารณาได้ดังนี้

การกระทำทางกาย

ทำแล้วสร้างสรรค์

เมตตาช่วยเหลือ เอื้ออารีย์
ทำงานขยัน สร้างฐานะ สังคม
ให้เกียรติ เอื้อเฟื้อ ถนอม รักษา

ทำแล้ววุ่นวาย

โหดร้าย เบียดเบียน ทำลาย
ลักขโมย กอบโกย โกงกิน
หยาบเหี้ยมด บ้าต๋นหา พร่ำ
พรหมจรรย์

การกระทำทางวาจา

ทำแล้วสร้างสรรค์

พูดความจริง
พูดคำอ่อนหวาน
พูดสมานสามัคคี
พูดสิ่งที่มีประโยชน์

ทำแล้ววุ่นวาย

พูดเท็จ
พูดคำหยาบ
พูดส่งเสริมความแตกแยก
พูดสิ่งที่ไร้สาระ

การกระทำทางจิตใจ

ทำแล้วสร้างสรรค์

ไม่โลภอยากได้
ไม่โกรธ ให้อภัยได้
ไม่หลง มีปัญญารู้ตามความจริง

ทำแล้ววุ่นวาย

โลภมากอยากได้เกินเหตุ
ผูกใจโกรธ ไม่ยอมให้อภัย
หลงไร้ปัญญาไม่รู้ความจริง

บางคนเข้าใจผิดคิดว่า ธรรมะเป็นเพียงพระกัมภีร์ หรือเสียงสวดของนักบวช นักเทศน์ จึงไปคาดหวังธรรมะไกลตัว ทอดทิ้งธรรมะ คือ หน้าที่ ที่ตนจะต้องปฏิบัติ พอมีปัญหาที่มักบ่นว่า ธรรมะไม่ช่วย ธรรมะจกัคุ้มครอง รักษาผู้ที่รู้และปฏิบัติต่อหน้าที่ ทั้งทางกาย วาจา ใจ

อย่างถูกต้องเท่านั้น ผู้ไม่ขวนขวายเรียนรู้ เพื่อทำหน้าที่ของตน ให้ถูกต้อง จะอ่อนวอน
อย่างไร เทพเจ้าที่ไหนก็ช่วยไม่ได้ ธรรมะไม่ว่าปรากฏในพระคัมภีร์ เป็นคำแสดงชี้แจง
อธิบายธรรมอย่างไรก็ตาม ย่อมรวมลงใน วลีว่า “ทุกคนต้องทำหน้าที่ เพื่อประโยชน์ตน และ
ผู้อื่นด้วยความไม่ประมาท”

มรดกอันล้ำค่า

ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะดับขันธปรินิพพาน พระอานนทได้ กราบทูลถามพระพุทธองค์
ว่าเมื่อพระองค์ปรินิพพานแล้ว จะมอบให้ใครสืบทอดตำแหน่งพระศาสดาแทน พระพุทธเจ้า
ตอบพระอานนทว่า

“อานนทเอ๋ย เมื่อเรา (ตถาคต) ล่วงลับไปแล้ว พระธรรมและวินัยอันใด
ที่เราแสดง บัญญัติไว้แล้ว พระธรรมและพระวินัยนั้นเอง จักเป็น
พระศาสดาแทนเรา (ตถาคต)”

พระพุทธเจ้าทรงมอบพระธรรมวินัย ไว้เป็นศาสดาแทนพระองค์ ผู้เคารพ และปฏิบัติหน้าที่
ของตนอย่างถูกต้อง เท่ากับได้ปฏิบัติบูชาต่อองค์ พระศาสดาไปโดยปริยาย สาวกของ
พระพุทธเจ้าไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ล้วนมีสิทธิและหน้าที่ใน
การศึกษา ปฏิบัติเพื่อเข้าถึงธรรม ตลอดจนนำธรรมะออกเผยแผ่ได้เท่าเทียมกัน

จริงอยู่ในทางปฏิบัติแต่ละคน อาจจะหุ่มเห เรียนรู้ ฝึกฝน เพื่อทำหน้าที่ของตนให้
ถูกต้องสมบูรณ์ ทั้งทาง กาย วาจา และจิตใจได้ไม่เท่าเทียมกัน แต่นั่นไม่ใช่ประเด็นใหญ่ ที่จะ
ทำให้ทุกคนล้มเลิกการบำเพ็ญคุณความดี และทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้องยิ่ง ๆ ขึ้นไป

แบบอย่างสร้างความคิด

ศูนย์รวมทางใจของชาวพุทธคือพระรัตนตรัย อันแบบอย่างแห่งการฝึกฝนพัฒนา
ตนเอง พระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบความจริงสูงสุด พระธรรมเป็น สิ่งล้ำค่าที่พระองค์ทรงค้นพบ
พระสงฆ์คือผู้ศึกษา ปฏิบัติตามแบบอย่างที่พระองค์ทรงค้นพบ หรืออาจกล่าวโดยสรุปเพื่อ
สะดวกแก่การจดจำ นำไปทบทวนเพื่อปฏิบัติว่า

พระพุทธเจ้าเป็นประทีปส่องทางดำเนินชีวิต เพื่อนำไปสู่จุดหมายอันถูกต้อง ดั่งม
สามารถยังผู้ปฏิบัติตามให้พ้นทุกข์ได้

พระธรรมเป็นแผนที่ในการดำเนินชีวิต เป็นเครื่องกำหนดให้รู้ว่าทำอะไรควร สิ่งใดไม่ควร ธรรมะย่อมรักษาผู้ปฏิบัติตามไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว

พระสงฆ์เป็นแบบอย่างแห่งการฝึกตน ในการลด ละ เลิก ความเห็น แก่ตัว ท่านทำหน้าที่ดังพี่เลี้ยง ที่คอยเตือนใจให้สติแก่เรา ไม่ให้เราลืมหุนอกนอกทางแห่งความดี

สิ่งที่พระพุทธเจ้าเคารพ

พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรงเคารพพระธรรมคือความจริง ความถูกต้อง ความบริสุทธิ์ ความยุติธรรม สภาวะธรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่มียุ่จริง พุทธบริษัททั้งหลายจะมัวลังเล ในการปฏิบัติธรรมอยู่ทำไม แต่ละคนควรรีบเร่งศึกษา ฝึกฝน พัฒนาตนให้ถูกต้องยิ่ง ๆ ขึ้น ไป ผู้ละเลยหน้าที่ แม้จะอยู่ใกล้คนดี ความดี โอกาสดี ย่อมมองไม่เห็นคนดี ความดี โอกาสดีนั้น สิ่งที่ดีจะหลุดลอยจากพวกเขาไป

ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ มีชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อวัคกลี ออกบวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา เพราะ ศรัทธาในพุทธลักษณะของพระพุทธเจ้า พระหนุ่มรูปนี้บวชแล้ว มัวแต่จ้องมอง พระพุทธเจ้า จนละเลย ธรรมะคือหน้าที่ที่ตนต้องทำ พระองค์ เห็นว่าพระรูปนี้ไม่ทำหน้าที่ ทรงใช้ อุบายเพื่อเตือนสติด้วยการขับไล่ให้ออกจากสำนัก พระวัคกลีถูกขับออกจากสำนัก ด้วยความทุกข์ใจ เดินพรวดไปว่า เราอุตส่าห์ละจากบ้านเรือนบวชเข้ามาในศาสนา หวังเพียงเพื่อได้มองดูพระองค์ให้สมกับที่ศรัทธา บัดนี้พระองค์ไม่เมตตา เราแล้วจะอยู่ไปทำไม จึงเดินไปยังภูเขาลูกหนึ่ง เพื่อต้องการกระโดดหน้าผาฆ่าตัวตาย แต่พระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้วาระจิต จึงเสด็จไปยังทิศที่พระวัคกลีเดินไป แล้วตรัสเตือนว่า

“วัคกลี! ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา

ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นธรรม

ใครก็ตาม บวชกับเรา จับชายจีวรเราอยู่

แต่ไม่ประพฤติธรรม ผู้นั้นชื่อว่ายังไม่ได้เห็นเรา”

อย่างน้อยใจยังไม่ตาย

ชาวพุทธบางคนมักบ่นน้อยใจว่า เราเกิดมาช่วงปลายศาสนา ไม่มีโอกาสฟังคำสั่งสอนเฉพาะพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า จึงไม่สามารถรู้ธรรม เข้าถึงธรรมของพระองค์ได้ นับเป็นความคิดที่คลาดเคลื่อนจากความจริง สมัยที่พระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ ทรงบำเพ็ญเสนาว่า

พระธรรมเป็นสิ่งสูงสุด พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรงเคารพพระธรรม แม้ทางกาย พระองค์ไม่ทรงดำรงอยู่ก็จริง แต่พระธรรมวินัยที่พระองค์สอนไว้ ยังคงดำรงอยู่ ทำไมเราทั้งหลายจึงไม่ชวนขวนขวายศึกษา ปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ความสุข ความเจริญ แต่ละระดับเกิดจากการประพฤติธรรม แต่พระธรรมจะอยู่ในรูปของภาษาบัญญัติแตกต่างกันไป สุดแท้แต่วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของแต่ละสังคม ที่จริงความทุกข์ ความเดือดร้อนวุ่นวาย เกิดจากการไม่ประพฤติธรรม พระพุทธเจ้า ตรัสเตือนไว้ว่า

ธรรมและอธรรมทั้งสองอย่าง มีผลแก่ผู้ปฏิบัติ แตกต่างกัน

อธรรมนำผู้ปฏิบัติตามไปสู่ทุกข์ คือความเดือดร้อน วุ่นวาย

ธรรมะย่อมนำผู้ปฏิบัติตามไปสู่สุคติคือความสุข ความเจริญ

ผู้ที่เชื่อมั่นในพระคำรัสนี้ ย่อมตระหนักแก่ใจว่า ความดี ความชั่ว ความสุข ความทุกข์ ความเสื่อม ความเจริญ สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือมีสิ่งใดคลบบังตาให้เป็นไปทุกอย่างเกิดขึ้นจากการทำหน้าที่ที่ถูกต้องหรือความบกพร่องในหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ผู้มีความคิดหวังผลโดยไม่สร้างเหตุ ยามประสบปัญหามักจะโทษสิ่งโน้น สิ่งนี้ พระพุทธองค์ทรงเตือนสติไว้ว่า

“ผู้อ่อนต่อการฝึกตน มัวแต่นั่งดูฤกษ์ยามอยู่ โอกาส คีจาม ย่อมล่วงเลยพวกเขาไป การคิด การพูด การทำมีเหตุผล เป็นฤกษ์งาม ยามคืออยู่ในตัวแล้ว ดวงดาวจะช่วยเหลืออะไรได้”

พระพุทธเจ้าย้ำเตือนให้ทุกคนรู้หน้าที่ของตน แล้วทำหน้าที่นั้นให้ถูกต้อง อะไรเกิดขึ้นให้ศึกษาที่มาของเหตุ เมื่อพบเหตุแห่งความดี ให้ทำสิ่งนั้นให้ดียิ่งขึ้น หากพบเหตุแห่งความทุกข์ต้องหาทางปรับปรุงแก้ไข เมื่อเจอปัญหาแล้ว อย่า ชักทอดความผิดไปให้ดวงดาวบนท้องฟ้า ดวงดาวอยู่ไกลเกินไป บางดวงอยู่ห่าง จากโลกมนุษย์ทั้งล้านปีแสง ใครจะมีเวลาไปแก้ปัญหาก็ดวงดาวได้ แม้ในโลกมนุษย์เอง เราศึกษาและไปยังไม่ทั่วถึงเลย

มีคนบางพวกบางคนบาง กล่าวคัดค้านพุทธพจน์โดยอ้อม อาสาเป็นสื่อกลางระหว่างดวงดาวกับโลกมนุษย์ จะเชื่อมโยงได้มากน้อยแค่ไหนไม่แน่ใจ แต่ที่แน่ ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจะถูกกละเลยไม่ได้แก้ไขให้ถูกต้อง ตามเหตุผลที่เป็นจริง หวังอะไรควรเริ่มคิดทำจากเหตุดีกว่า

พระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้แจ้งโลก ทรงรู้ ทุกข์ รู้เหตุแห่งความทุกข์ รู้สภาวะธรรมที่ ไม่มีทุกข์ รู้แนวทางปฏิบัติให้เข้าถึงสภาวะที่ไม่มีทุกข์ พระองค์ ทรงเปี่ยมด้วยพระคุณ คือ พระเมตตา พระปัญญา และพระบริสุทธิ ทรงมุ่งหวังให้มนุษย์ฝึกฝนตนเพื่อเข้าถึงภาวะที่ไม่มีทุกข์ โดยตรัสเตือนว่า

“เรา (ตถาคต) บัญญัติความจริงคือทุกข์ ความจริงคือเหตุแห่งความทุกข์

ความจริงคือความคับไม่เหลือซึ่งเชื้อแห่งทุกข์ และทางปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงสภาวะ
ที่ไม่มีทุกข์ ไว้ภายในกาย ซึ่งยาว ๑ วา หนา ๑ คืบ อันมีใจครองนี้เอง ”

ทุกคนต่างมีธรรมชาติคือความรู้ ความตื่น และความเบิกบานเป็นพื้นฐาน ของชีวิตอยู่ในระดับหนึ่ง แต่อาจจะมีพลังหยั่งรู้ ที่คมกล้า แตกต่างกันไป อะไรเป็นต้นเหตุแห่งความแตกต่าง กรรมคือการ กระทำเป็นเครื่องจำแนกสัตว์ ให้แตกต่างกัน กรรมเป็นคำ ใช้กล่าวถึงกรรมะ คือหน้าที่ในอีกลักษณะหนึ่งนั่นเอง

ผู้หวังความสุข ความเจริญ ความก้าวหน้า จะต้อง ย้ำเตือนตัวเองอยู่เสมอว่า ธรรมะคือหน้าที่ ที่ทุกคนต้องกระทำ ซึ่งสามารถตรวจได้ว่าเราปฏิบัติธรรมถูกต้องมากน้อยเพียงใดจากหลักความถูกต้อง ๑๐ ประการคือ

๑. ความถูกต้องทางทรรศนะ
๒. ความถูกต้องทางความคิด
๓. ความถูกต้องทางการพูด การเขียน
๔. ความถูกต้องทางการงาน
๕. ความถูกต้องทางอาชีพ
๖. ความถูกต้องทางความพยายาม
๗. ความถูกต้องทางด้านสติ
๘. ความถูกต้องทางสมาธิ
๙. ความถูกต้องทางปัญญา เครื่องหยั่งรู้
๑๐. ความถูกต้องทางความหลุดพ้น (จากทุกข์)

ความถูกต้องทั้ง ๑๐ ประการนี้ เป็นเครื่องวัดการปฏิบัติธรรม ส่วนข้อปลีกย่อยในการปฏิบัติและการเข้าถึง ยังมีรายละเอียด อีกมาก แต่พื้นที่ในการนำเสนอมีจำกัด จะได้นำเสนอในโอกาสต่อไป โดยสรุปผู้ประพฤติธรรม ควรเตือนตนเองเสมอว่า

เราจะยืนอยู่ ณ ที่ใด จะไม่ทำตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน

เราจะเดินไป ณ ที่ใด จะไม่เดินไปเพื่อทำตนเอง

และผู้อื่นให้เดือดร้อน

เราจะนั่งอยู่ ณ ที่ใด จะไม่นั่งเพื่อทำตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน

เราจะอยู่ ณ ที่ใด จะไม่อยู่เพื่อให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

เราจะกินจะดื่มอะไร จะไม่กิน ดื่มจนเป็นเหตุให้เกิดทุกข์

ทั้งแก่ตน เองและผู้อื่น

เราเข้าไปเกี่ยวข้องกับใคร จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเพื่อให้ตนเอง
และผู้ที่เราเกี่ยวข้องต้องเดือดร้อน

เราจะพูดจะเขียนอะไร จักต้องเอาใจเขามาใส่ใจเราเสมอ

เราจะคิดอะไร อย่าคิดในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์

จนเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ความกังวลใจ

ความทุกข์ ความเครียด ความกังวลใจไม่ได้มีอยู่ตลอดเวลา แต่เมื่อใด เราพลอสติไม่
ทำหน้าที่ในขณะนั้น ๆ ให้ถูกต้อง ความทุกข์จึงมาเยือน เหมือนแขกแปลกหน้า ผู้พอใจใน
หน้าที่ตามที่ตนมี ตนได้ พยายามทำ หน้าที่นั้นให้ถูกต้อง ความทุกข์ ไม่สามารถ รบกวนใจผู้
ปฏิบัติตนเช่นนั้นได้

ความจริง

ความทุกข์...

เป็นทั้งครูและบทเรียน

ที่ชี้ชัดตรง เจ็บปวด

ทุกคนมีสิทธิ์ในบทเรียนนี้

อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

เพียงแต่ต่างวาระกันเท่านั้น

ผู้มีสติมั่นคงรู้เท่าทัน

ใช้ความทุกข์ที่เกิดขึ้นนั้น

เป็นครูสอนใจตนเอง

ควรขอบคุณความทุกข์

ด้วยความนอบน้อมจริงใจ

กตัญญู

ทางดำเนินชีวิต*

ขอน้อมการวះแด่คุณพระรัตนตรัย ขอความเจริญในธรรมจงมีแก่ท่านที่สนใจในธรรมทั้งหลาย บัดนี้ถึงเวลาแห่งการฟังปาฐกถาธรรม ขอใ้ทุกท่านที่มาวัดเพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรม ฟังอยู่ในความสงบ สิ่งใดไม่ส่งเสริมความสงบ หวังว่าทุกคนคงช่วยกันงดเว้น แล้วตั้งใจฟังปาฐกถาธรรม จนกว่าจะยุติลงด้วยเวลา

วันนี้เป็นวันอาทิตย์ที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญญาฯ ไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลศิริราช ตามกำหนดนัดของแพทย์ ทราบจากหมอว่าสุขภาพของหลวงพ่อบุญญาฯ กดีไม่เป็นอะไรมาก คงจะกลับมาวัดได้ในสัปดาห์หน้า

ปี ๒๕๔๗ มีเวลาเหลืออยู่อีกไม่กี่สัปดาห์แล้ว เราทั้งหลายควรหาเวลาทบทวนเรื่องราวต่าง ๆ ที่ล่วงมาแล้วและกำลังจะเป็นไป ด้วยสติรู้เท่าทัน สังคมไทยในระยะนี้มีเหตุการณ์หลายอย่าง ที่สร้างความไม่สบายใจ เมื่อเรารู้ข่าวนั้นแล้ว ควรนำมาเป็นบทเรียน เตือนใจ ให้ทำสิ่งที่ดีงาม ไม่ไปซ้ำเติมปัญหานั้น ให้เลวร้ายไปกว่าที่เป็นอยู่

ทางที่ควรก้าวไป

ปาฐกถาธรรมวันนี้จะพูด เรื่อง “ทางดำเนินชีวิต” ยามใดเกิดปัญหาขึ้นทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม ทุกคนควรร่วมแรงร่วมใจกันหาหนทางแก้ เพื่อให้ก้าว พ้นไปจากวิกฤต นำชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้อง ดีงาม แต่ปัจจุบันอำนาจของวัตถุนิยม มีกระแสแรงกล้า กำลังถาโถมเข้าท่วมทับสังคมเกือบจะไม่ มีทางหลีกเลี่ยง ท่ามกลางปัญหาที่รุมร้ำ หากเราไม่หลีกหนี ปิดกั้นตนเอง แต่เฝ้ามองปัญหาและความ เป็นไปในสังคมด้วยสติปัญญา ย่อมพบทาง ออก เพราะทุกอย่างล้วนเกิดจากเหตุ ช่วงนี้มีผู้เสนอ ทางดำเนินชีวิตบางแง่ แพร่หลายอยู่ในสื่อสาขต่าง ๆ อยู่ในลักษณะแนวคิดทางปรัชญาบ้าง ค่านิยมทาง สังคมบ้าง เท่าที่ประมวลมาได้มาให้ท่านทั้งหลายได้ศึกษา

โลกในยุคที่คนส่วนใหญ่วิ่งตามอำนาจวัตถุนิยม ทอดทิ้งวัฒนธรรม ป ระเพณี ศีลธรรมอันดีงาม มองข้ามคุณค่าทางจิตใจ นับวันความทุกข์จะถาโถมเข้าท่วมทับ ทั้งๆ คนเหล่านั้นเพียบพร้อมด้วยวัตถุ เครื่องอำนวยความสะดวก แต่ความทุกข์ ไม่เคยปราณี จึงปรากฏข่าวเศรษฐีฆ่าตัวตาย นักการศึกษาผูกคอ ตายหนีอายทุจริต หากเราปรารถนาจะให้ชีวิตของเราและสังคมดีขึ้น ลอง นำทางดำเนินชีวิต ที่ผู้มีความปรารถนาดี นำเสนอไว้ในที่ต่าง ๆ จะประมวลมาให้ผู้สนใจนำไปพิจารณา ๓๖* ประการ แต่ละข้อดูแล้ว เป็นความจริงใกล้ตัวที่น่าสนใจดังนี้

๑. ขอบุณข้าวทุกเม็ด น้ำทุกหยด อาหารทุกจานอย่างจริงใจ

* ปาฐกถาธรรมนี้แสดงที่โรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ ในวันอาทิตย์ที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เวลา ๐๘.๓๐- ๑๐.๓๐ น.

* ได้ประมวลเนื้อหาปรัชญาดำเนินชีวิตบางส่วนจาก “Life Little Intration” ของ Mr. Jackson Brown

๒. อย่าสวดมนต์เพื่อขอสิ่งใด นอกจาก “ปัญญา” และ “ความกล้าหาญ”

๓. เพื่อนใหม่ คือ ของขวัญที่ควรให้กับตัวเอง

ส่วน เพื่อนเก่า, มิตร คือ อัญมณี ที่นับวันจะเพิ่มคุณค่า

๔. อ่านหนังสือ “ธรรมะ” ปีละเล่ม

๕. ปฏิบัติต่อคนอื่น เช่นเดียวกับที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติ ต่อเรา

๖. พูดคำว่า “ขอบคุณ” ให้มาก ๆ

๗. รักษา “ความลับ” ให้เป็น

๘. ประเมินคุณค่าของการให้ “อภัย” ให้สูง

๙. ฟังให้มากแล้วจะได้คู่สนทนาที่ดี

๑๐. ขอมรับความผิดพลาดของตัวเอง หากมีใครตำหนิและรู้แก้ไขว่าเป็นจริง

๑๑. หากล้มลง จงอย่ากลัวการลุกขึ้นตั้งต้นใหม่

๑๒. เมื่อเผชิญหน้ากับงานหนัก คิดเสมอว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะล้มเหลว

๑๓. อย่าถกเถียงธุรกิจภายในลิฟต์

๑๔. ใช้บัตรเครดิตเพื่อความสะดวก อย่าใช้เพื่อก่อหนี้สิน

๑๕. อย่าหยิ่งหากจะกล่าวว่า “ขอโทษ”

๑๖. อย่าอายหากจะบอกใครว่า “ไม่รู้”

๑๗. ระยะทางนับพันกิโลเมตร แน่แน่นอนมันไม่ราบรื่นตลอดทาง

๑๘. เมื่อไม่มีใครเกิดมาแล้ววิ่งได้ จึงควรทำสิ่งต่างๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป

๑๙. การประหยัดเป็นบ่อเกิดแห่งความร่ำรวย เป็นเส้นทางแห่งความไม่ประมาท

๒๐. คนไม่รักเงิน (ใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย) คือ คนไม่รักชีวิต ไม่รักอนาคต

๒๑. ยามทะเลาะกัน ผู้ที่เงียบก่อน คือ ผู้ที่มีการอบรมสั่งสอนที่ดี

๒๒. ชีวิตนี้ฉันไม่เคยทำงานเลยสักวัน ทุกวันเป็นวันสนุกหมด

๒๓. จงใช้จุดแข็ง อย่าเอาชนะจุดอ่อน

๒๔. เป็นหน้าที่ของเราที่จะพูดให้คนอื่นเข้าใจ

ไม่ใช่หน้าที่ของคนอื่นที่จะทำความเข้าใจในสิ่งที่เราพูด

๒๕. เจริญญะเดิมมี ๒ หน้า ความสำเร็จและความล้มเหลว

๒๖. อย่าตามใจตัวเอง เรื่องยุ่ง ๆ เกิดขึ้นล้วนตามใจตัวเองทั้งสิ้น

๒๗. ฟันร่วงเพราะมันแข็ง ส่วนลิ้นยังอยู่เพราะมันอ่อน

๒๘. อย่าดึงดันกล้าให้โตไว ๆ (อย่าใจร้อน)

๒๙. ระลึกถึงความตายวันละ ๓ ครั้ง ชีวิตจะมีสุข มีอภัย มีให้

๓๐. ถ้าติดกระดุมเม็ดแรกผิด กระดุมเม็ดต่อ ๆ ไปก็ผิดหมด

๓๑. ทุกชิ้นงานจะต้องกำหนดวันเวลาแล้วเสร็จ

๓๒. จงเป็นน้ำครึ่งแก้วตลอดชีวิต เพื่อเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา

๓๓. ดาวและเดือนอยู่ที่สูง อยากได้ต้องปีน “บันไดสูง”
 ๓๔. มนุษย์ทุกคนมีชิ้นงานมากมายในชีวิต จงทำชิ้นงานที่สำคัญที่สุดก่อนเสมอ
 ๓๕. หนังสือเป็นศูนย์รวมปัญญาของโลก จงอ่านหนังสือเดือนละเล่ม
 ๓๖. ระเบียบวินัย คือ คุณสมบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิต

พลังที่แท้จริง

ช่วงนี้สื่อมวลชนหลายสาขาลงโฆษณาหนังสือพลังชีวิต ผู้เผยแพร่คงต้องการให้คนศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้า คนไทยเรามีพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลเป็นพลังแห่งแผ่นดิน ไม่เพียงแต่พระนามเท่านั้น ที่มีความหมายว่าเป็นพลัง แม่น้ำพระทัย และพระปณิธานของพระองค์ ที่ตรัสไว้ในวันเสด็จขึ้นครองราชย์ ว่า “เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ประชาชนชาวสยาม”

แผ่นดินตามทฤษฎีพุทธศาสนามี ๒ ความหมายคือ แผ่นดิน อันเป็นที่อยู่อาศัยของมวลสัตว์ และสรรพสิ่ง ๑ แผ่นดิน หมายถึง ประชาชนที่อยู่อาศัยในดินแดนแห่งนั้น ๑ คนในสังคมไทยล้วนจงรักภักดี ต่อพระประมุขของชาติ ยามใดที่พระองค์ทรงดัดเตือน ประชาชนทุกหมู่เหล่า ต่างพร้อมใจกันปฏิบัติตาม ช่วงเดือนธันวาคม ของแต่ละปี คนไทยทุกถ้วนหน้า รอคอยรับฟังกระแสพระราชดำรัสของในหลวงว่า พระองค์จะทรงแนะนำอะไรแก่คนในสังคมบ้าง

คนไทยมีหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางดำเนินชีวิต ผู้ใดปฏิบัติธรรม ย่อมเป็นพลังขับเคลื่อนให้ผู้นั้นมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ สิ่งสำคัญ คนจะต้อง หมั่นศึกษาและนำธรรมะไปปฏิบัติ ผลจะเป็นอย่างไรย่อมรู้ได้ด้วยตนเอง

แต่ละชีวิตย่อมมีทางเพื่อก้าวไปสู่เป้าหมาย มิเช่นนั้น ชีวิตจะประสบความสำเร็จได้ยาก บางคนเกิดมาไม่รู้อะไรจะดำเนินชีวิตอย่างไร ยามเจออุปสรรค จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปวัน ๆ จึงจมอยู่กับความทุกข์ พวกเราเกิดมาในสังคมไทย มีพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต องค์ประมุขของชาติทรงมีเมตตาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง คนส่วนใหญ่ในสังคมไทย จึงพอใจปฏิบัติตาม สิ่งที่พระองค์ตรัสเตือน

พ่อ ๓ ความหมาย

พ่อเป็นถ้อยคำที่คุ้นหู คนส่วนใหญ่รู้ได้โดยไม่ต้องค้นหาคำนิยาม แต่ จะมีใครสักกี่คนที่รู้ซึ่งถึงความหมายของพ่อที่แท้จริง พ่อเป็นผู้ให้ชีวิต ให้ความคิด ให้จิตสำนึกแห่งความเป็นคน สร้างลูก สร้างสรรค์โลกมาทุกยุคทุกสมัย หากมองแบบองค์รวม พ่อมี ๓ ลักษณะคือ พ่อผู้ให้ชีวิต ๑ พ่อทางจิต ๑ พ่อทางสังคม ๑

พ่อผู้ให้กำเนิด

พ่อผู้ให้ชีวิตแก่เราทุกคน ทางดำเนินชีวิตของพ่อผู้ให้ชีวิต ส่วนใหญ่ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว

สุดแต่แต่พื้นฐานการศึกษา และสภาพความเป็นอยู่ของแต่ละครอบครัวว่าเป็นอยู่อย่างไร ส่วนใหญ่ พ่อผู้ให้กำเนิด ท่านเขียนทางดำเนินชีวิตด้วยการทำความดี ให้พวกเราได้ดูเป็นตัวอย่าง ลูกหลานจะอ่านทางดำเนินชีวิตพ่อออกหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของลูกแต่ละคน บางคนอ่านทางดำเนินชีวิตของพ่อได้ หลังจากที่ท่านตายไปนานแล้ว บางคนคืนรนต่อสู่วิถี ออกเผชิญโลกกว้าง เมื่อหวนระลึกถึงความหลัง จึงระลึกถึงทางดำเนินชีวิตของพ่อได้

พ่อทางสังคม

สังคมไทยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพ่อ เป็นผู้นำ พระองค์ทรงเมตตาประชาชนโดยไม่เลือกชาติ ศาสนา ภาษา สีผิว ผู้ใดที่ มาอาศัยร่วมพระบรมโพธิสมภาร ย่อมได้รับเมตตาจากพระองค์ ท่านประจักษ์เป็นลูก พระองค์ต้องการให้ทุกคนในสังคมอยู่เย็นเป็นสุข แม้จะต้องทุ่มเทพระราชทรัพย์ ปัญญา และวิริยะ อุตสาหะมากมายสักเพียงใด ทรงทุ่มเทเสียสละโดยไม่ย่อท้อ

พ่อทางจิต

พระพุทธเจ้าตรัสรู้ความจริงอันประเสริฐ ทรงเป็นบิดาทางจิต ชุบชีวิตใหม่ให้คนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ องคุลิมาเรยกหลงเดินทางผิด ใช้ชีวิตเป็นโจรป่าเข่นฆ่า คนจนเดือดร้อนไปทั่ว เมื่อท่านได้พบและฟังธรรมของพระพุทธเจ้า จึงพบทางชีวิตใหม่ พัฒนาจนเข้าถึงความเป็นพุทธบุตร ผู้ใดที่เข้าถึงธรรม ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ผู้นั้นชื่อว่าเป็นพุทธบุตร เพราะเกิดจิตสำนึกใหม่ โดยอาศัยพระองค์เป็นพระบิดา

พระพุทธเจ้าทรงประทานหลักธรรมไว้เป็นแนวทางดำเนินชีวิต แก่บุตรธิดาทั้งที่เป็นบรรพชิต และคฤหัสถ์ เพื่อนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง ชาวพุทธแต่ละคนจะนำธรรมะข้อใดไปใช้ตามความเหมาะสมของตน ได้ประมวลมาเสนอเพียงบางส่วนดังนี้

๑.ทางดำเนินชีวิต เพื่อความมั่นคงแห่งทรัพย์สมบัติ

- มีปัญญา ขยันหาทรัพย์สมบัติ ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย
- รู้จักบริหารทรัพย์ที่ได้มาไม่นำไปใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น
- มีเพื่อนดี คอยให้คำปรึกษา ในกิจการงานต่าง ๆ
- มีความเชื่อมั่นที่จะสรรค์สร้างในสิ่งที่ดีงาม ให้อย่าง ๆ ขึ้นไป
- รู้จักใคร่ครวญ ในสิ่งที่ทำลงไป ว่าจะมีผลดีผลเสียอย่างไร
- รู้จักนำความผิดพลาด มาเป็นสิ่งที่เตือนใจให้ไม่ประมาท
- เคารพบูชาคนที่ควรเคารพ กตัญญูรู้คุณ ตอบแทนผู้มีพระคุณอย่างจริงใจ
- อยู่ในสภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจ นำชีวิตไปสู่ความดี
- ยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง มอบหมายงานให้แก่คนที่ควรมอบหมาย

๒. ทางดำเนินชีวิต เพื่อความมั่นคงแห่งบวร

- ให้ความเป็นกันเอง ให้โอกาสแก่เพื่อนเพื่อแสดงความรู้ความสามารถ
- พูดด้วยความจริงใจ ไม่สร้างความสะดวกสามัคคี ด้วยวีกรรมเป็นเหตุ
- รู้จักเสียสละแบ่งปัน คอยแนะนำแนวทางที่ถูกต้องแก่กัน
- วางตนถูกต้องต่อบุคคล เหตุการณ์ สถานที่อย่างเหมาะสม
- เมื่อเพื่อนมีปัญหาไม่ช้าเต็ม รับฟังความทุกข์เพื่อช่วยหาทางแก้
- มีไมตรีจิต แสดงออกด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้ง
- ไม่ว่ายามสุขหรือทุกข์จะต้องมีความจริงใจต่อกัน

๓. ทางดำเนินชีวิตของผู้นำอันเป็นที่รักของประชาชน

- ให้โอกาส อภัย และปัจจัยการยังชีพที่เหมาะสม
- มีจริยธรรมแห่งการดำเนินชีวิต โดยไม่เสแสร้ง
- มีบุคลิกอ่อนโยน ต่อบุคคลทุกระดับ อย่างเหมาะสม
- รู้จักปรับวิกฤตให้เป็น โอกาส สร้างคุณค่าจากสิ่งสูญเสีย
- ไม่โมโหจนเสียจนเสียบุคลิกความเป็นผู้นำ
- ไม่มีนิสัยอาฆาต เคียดแค้นต่อผู้อื่น
- ดำรงความถูกต้อง ตามคตินิยมที่สั่งมาไว้
- ไม่สร้างค่านิยมที่ผิด มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่โปร่งใส

๔. ทางดำเนินชีวิตแก่ผู้ฝึกจิต เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์

- ไม่เพเลินหลงผิด คิดว่าตนฝึกฝนไม่ได้
- เสวนากับผู้มีปัญญา พัฒนาตนเองอยู่เสมอ
- รู้หลักอริยสัจ ๔ ทั้งในแง่ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
- รู้กฎของพระไตรลักษณ์ ที่ถูกต้องตามความเป็นจริง
- รู้องค์ประกอบของชีวิต ๕ ประการ ทั้งด้านนอกและด้านใน
- มีศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา อย่างมั่นคงในพระรัตนตรัย
- เข้าใจหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ และนำไปปฏิบัติในชีวิตได้จริง
- มีสติรู้เท่าทันในการคิด การพูด การกระทำ ทุกอิริยาบถ
- รู้ปล่อยวาง สร้างสันติสุขภายใน แม้สังคมจะวุ่นวายสักเพียงใด

คนไทยเราโชคดีที่มีพ่อทั้ง ๓ ความหมายคือ พระพุทธเจ้าผู้เป็นพ่อทางจิต ซึ่งเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตไปสู่ความ สะอาด สงบ สว่าง มีพ่อทางสังคม คือ พระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระวิริยะ อุตสาหะ มี

เมตตา และปัญญา ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เพื่อให้ลูกของพ่อทุกคน อยู่เย็นเป็นสุข

พ่อผู้ให้กำเนิดแก่พวกเรา ทุกคนแม้ไม่มีสิทธิ์จะเลือกเกิดได้ แต่เมื่อเกิดมาแล้ว เราสามารถเลือก ทำ พูด คิด ดำเนินชีวิตไปสู่ทางที่ถูกต้องได้ ที่เราเจริญเติบโตมา เพราะมี พ่อ แม่คอยเอาใจใส่ดูแล ให้ ความรัก ความอบอุ่นตามความรู้ ความสามารถ จนเรารอดมาได้ เราจึงต้องคำนึงอยู่เสมอว่าจะตอบแทน พระคุณของพ่อ แม่อย่างไร

ทำอย่างไรจึงจะก้าวไปสู่ทางที่ถูกต้อง

แม้จะมีทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้องอยู่มากมาย ถ้าคนไม่ใส่ใจศึกษา เรียนรู้ ให้เข้าใจ คงยากจะหา ใครก้าวไปสู่แนวทางอันดีงามได้ ทางที่จะนำชีวิตไปสู่ความ สำเร็จมีอยู่มาก สุดแต่ว่าใครจะมี ประสบการณ์ มุมมองในเรื่องชีวิตของตนว่าเป็นอย่างไร สำหรับวันนี้ จะนำเสนอแนวทางดำเนินชีวิต เพียงบางข้อ เพื่อให้ท่านที่สนใจพัฒนาชีวิต ไปสู่ความดีงาม ได้พิจารณาดังนี้

ขอบคุณข้าวทุกเม็ด น้ำทุกหยด อาหารทุกจานอย่างจริงใจ

ทางดำเนินชีวิตก้าวแรก ให้ “ขอบคุณข้าวทุกเม็ด น้ำทุกหยด อาหารทุกจานอย่างจริงใจ” เป็น เครื่องเตือนสติให้คำนึงปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต คน ไทยส่วนหนึ่งได้รับการปลูกฝังค่านิยม การ บริโภคปัจจัย ๔ ไม่ถูกต้องมานาน ซึ่ง สามารถพบเห็นตัวอย่างการกินใช้อย่างสุรุ่ยสุร่าย ไม่ว่าการกินใช้ ของคนในแต่ละครัวเรือน หรือ การกิน การใช้ของประชาชนในเทศกาลงานรื่นเริงทั่วไป พบว่าคนไทย จะกินอาหารอย่างไม่รู้คุณค่า

ถึงเวลาหรือยังที่ทุกคนควรตื่นตัวขึ้นมาปลูกจิตสำนึกของตน และ คนรอบข้าง ให้รู้จักขอบคุณ อาหาร และปัจจัย ๔ ที่ใช้สอยอย่างตระหนักรู้คุณค่า พระพุทธเจ้าทรงย้ำในเรื่องนี้ไว้มาก ดังพุทธพจน์ ที่ว่า โภชนะ มตฺตญฺญตา. การรู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร

มตฺตญฺญตา จ ภตฺตสฺมี. การสำรวมระวัง ในการบริโภคอาหารแต่พอควร

คนไทยส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธก็จริง แต่ ไม่ได้นำคำสอนของพระพุทธเจ้าไปใช้ พระเจ้าอยู่หัว ของเรา ทรงเป็นพุทธศาสนิกชนที่มั่นคงในธรรม ตระหนักรู้ในพุทธพจน์ดังกล่าว จึงทรงย้ำเตือนให้ พี่ น้องชาวไทยทุกคน คำนึงถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ท่านคงเคยได้ยินว่า คนญี่ปุ่นมีค่านิยมในการกินอาหาร ชนิดที่กินไม่ ให้เหลือเศษไว้ในจาน แต่ คนไทยส่วนใหญ่ มีค่านิยมว่า ใครกินอาหารเหลือไว้ในจาน เป็นวิสัยของของผู้มีอันจะกิน เราจึงพบเห็น งานเลี้ยงที่กินทิ้งกินขว้าง ไม่เคยใส่ใจคำเตือนที่ว่า

ในโลกนี้ยังมีคนที่จนยาก

แสนลำบากอดคัดและขัดสน

อย่ากินทิ้งกินขว้างตามใจตน

สงสารคนอื่นที่ไม่มีกิน

อย่าสวดมนต์เพื่อขอสิ่งใด นอกจากปัญญา และความกล้าหาญ

การสวดมนต์เป็นอุบายทำให้ตั้งมั่นเป็นสมาธิ เมื่อจิต มีสมาธิ ย่อมเกื้อกูลให้เกิดปัญญา พุทธศาสนามีอุบายให้พุทธศาสนิกชนไหว้พระสวดมนต์ แต่ก็มีชาวพุทธจำนวนไม่น้อยที่สวดมนต์ผิดจุดประสงค์ เพราะไปสวดเพื่อการ อ้อนวอน ขอโน้นขอนี่ ทั้งที่สิ่งที่ตนขอ และพฤติกรรมของผู้ขอ ไม่สมเหตุสมผลให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการ เพราะบางคนร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง มีการศึกษา แต่ไม่ยอมประกอบอาชีพในทางสุจริต ยามใดที่ทำความผิด กลับไป สวดมนต์อ้อนวอนขอเรื่อง ให้ตนพ้นจากความผิดที่ทำไว้ หรือเป็นเพราะความ เกียจคร้าน ไม่กระตือรือร้นในการทำมาหากิน พอเกิดความทุกข์จึงไปสวดมนต์เพื่ออ้อนวอนให้ตนมีกินมีใช้ จะมีผลตามที่ตนต้องการได้อย่างไร ?

จริงอยู่สติปัญญาของชาวพุทธแต่ละคน อาจมีความเข้มข้นต่างกัน ยามใดที่เขาประสบปัญหาเกิดความท้อแท้ขึ้นในชีวิต หากไม่ได้บำเพ็ญความเชื่อและสติปัญญาที่ ถูกต้องไว้ก่อน เมื่อเกิด ความทุกข์ อาจจะสวดมนต์ เพื่อปลุกจิตสำนึกของตน แม้จะมีท่าทีคล้ายการอ้อนวอนอยู่บ้าง แต่ต้องไม่ลืมว่า คนจะล่วงพ้นจากทุกข์ได้ ต้องอาศัยความเพียร!

ดังนิทานที่เล่าขานกันมาว่า พ่อ ล้ากลุ่มหนึ่ง นำสินค้าบรรทุกเกวียนออกไปขายต่างเมืองในช่วงปลายฤดูฝน ก่อนจะไปถึงจุดหมาย กองเกวียนไปติดหล่มอยู่กลางป่าลึก พวกเขาดอกใจกลัวสินค้าบางส่วนจะเน่าเสีย จึงชักชวนบริวารสวดมนต์อ้อนวอนขอพร ให้เทพเจ้าช่วย แม้เวลาล่วงเลยไป กองเกวียนมิได้ขึ้นจากหล่ม จนคนหาของป่าเดินผ่านมาเห็นการกระทำเช่นนั้น จึงแกล้งทำเสียงไ ห้ฟังดูน่าเชื่อว่า “ลูกเอ๊ย จะมัวอ้อนวอนพ่ออยู่ทำไม มือทั้งสองและสมองของเจ้า จงพยายามคิดค้นหาวิธีดันเกวียนขึ้นจากหล่มเถิด เจ้าจงใช้ปัญญาความพยายามและกำลังใจ ให้เต็มที่แล้วพ่อจึงจะช่วยเจ้า!” พ่อค้าและบริวารหยุดจากการอ้อนวอนให้เทพเจ้าช่วย แล้วใช้ ปัญญาออกอุบายแก้ปัญหาในที่สุดก็สามารถ ดุกองเกวียน ขึ้นมาจากหล่มได้สำเร็จ

การสวดมนต์เพื่อฝึกตนให้สงบ

อย่าปรารถนาอ้อนวอนอ้อนลาภผล

จิตแกร่งกล้ามีปัญญาไม่วอกวน

จะหลุดพ้นจากเวรภัยสลดไสเอย

เพื่อนใหม่คือของขวัญที่ให้กับตนเอง ส่วนเพื่อนเก่ามิตร คืออัญมณีที่นับวันจะเพิ่มคุณค่า

เพื่อนเป็นปัจจัยเบื้องต้น ที่สามารถนำพาเราไปสู่ความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการดำเนินชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า

เพื่อนที่ดีแม้มีหนึ่งถึงจะน้อย

ดีกว่าร้อยเพื่อนที่คิดริษยา

ดังเกลือแม้มีน้อยด้อยราคา

ยังดีกว่าน้ำเค็มเต็มทะเล

นกไม่มีขนบินสูงไม่ได้ คนไม่มีเพื่อน จะประกอบภารกิจสำคัญ ให้ลุล่วงไปได้โดยดีนั้นยากนัก พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า “เพื่อนแท้เป็นรุ่งอรุณแห่งการเข้าถึงธรรม” บางคนมักบ่นว่า ฉันเกิดมาไม่มีเพื่อน

อาจเป็นเพราะเขามองข้ามสิ่งใกล้ตัวไป คำพระบอกว่า “พ่อ-แม่ เป็นมิตรแท้ในบ้าน ” ถ้าพูดในเชิง
ประยุทธ์ สามิ เป็นเพื่อนแท้ของภรรยา ภรรยา เป็นเพื่อนแท้ของสามิได้เช่นกัน บางคนมีค่านิยมว่าจะมี
เพื่อนใหม่ให้ได้สัปดาห์ละ ๑ คน วันใดไม่มีเพื่อนใหม่ เขาก็มีจิตใจหดหู่ คุจคน ที่รอคอยของขวัญช่วงปี
ใหม่แต่ไม่มีใครส่งให้

การมีเพื่อนใหม่อาจรู้สึกสดใสตื่นเต้น แต่ต้องไม่ลืมว่าเพื่อนเก่า ที่คบหาสมาคมกันมานานจนรู้
ซึ่งจิตใจของกันและกันแล้ว ย่อมมีสีสันและคุณค่ายิ่งกว่าเพชรพลอย

อ่านหนังสือธรรมะปีละเล่ม

การศึกษาสามารถทำได้ด้วยการฟังธรรม การสนทนาธรรม การอ่านหนังสือธรรมะ ตลอดจน
การน้อมนำหลักธรรมไปทบทวนแล้วนำไปปฏิบัติ จะด้วย วิธีใดก็สุดแท้แต่ความเหมาะสมของยุคสมัย
ยุคดั้งเดิม คนศึกษาธรรมจากการฟังธรรมที่พระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลายแสดงให้ฟังตามสถานที่
ต่าง ๆ ผู้ฟังได้รับประโยชน์เป็นที่น่าสนใจ วิธีศึกษาดังกล่าวยังคง มีอยู่อย่างแพร่หลายแม้ในยุคปัจจุบัน
การแลกเปลี่ยนข้อคิดความเห็นในกลุ่มคนที่สนใจในธรรม พระพุทธองค์ทรงนำออกมาใช้ในบางโอกาส
ปัจจุบันแม้จะไม่นิยมอย่างแพร่หลาย พอจะพบเห็นกรณีตัวอย่างอยู่เป็นระยะ

การศึกษาธรรมด้วยการอ่านหนังสือธรรมะ แม้จะเป็นวิธีที่ไม่ได้เริ่มมาตั้งแต่ยุคต้น ความเจริญ
ทางวัตถุได้พัฒนาหลักธรรมในแต่ละศาสนา ผลิตออกมาเป็นหนังสือและสื่อชวนอ่านในรูปแบบต่าง ๆ มี
อยู่อย่างแพร่หลาย คนในยุคปัจจุบันแม้จะมีภารกิจมาก จนไม่สามารถปลีกเวลาไปปฏิบัติธรรมตามวัด
และสถานที่ปฏิบัติธรรมต่างๆ ได้ก็จริง แต่สามารถเลือกหนังสือธรรมะที่ชวนอ่านไปเก็บไว้ที่บ้าน หรือ
สำนักงาน เมื่อมีโอกาสนำหนังสือธรรมะมาอ่าน จะช่วยให้มีความรู้มีประสบการณ์ทางธรรม ยามใดมี
ความไม่สบายใจ หาทางออกให้กับชีวิตไม่ได้ จะได้นำธรรมะที่เคยอ่านมาประกอบการพิจารณา ช่วยให้
การตัดสินใจเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

หนังสือดีมีคุณค่าควรหาอ่าน

อย่าเกียจคร้านเร่งศึกษาจะได้ผล

ยามมีทุกข์อย่าหงุดหงิดจิตร้อนรน

มันฝึกฝนให้สมัครรักการอ่าน

ปฏิบัติตนต่อกันอื่น เช่นเดียวกับที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเรา

พระพุทธองค์ตรัสว่า อดุตตานํ อุปมํ กร. ควรทำตนเองเป็นเครื่องเปรียบ หมายความว่า เมื่อเรา
จะพูดสิ่งใดที่เกี่ยวข้องด้วยผู้อื่น ต้องคำนึงเสมอว่าจะเกิดผล ดี ผลเสียแก่ผู้อื่นอย่างไรบ้าง การติดค่านิยม
ว่าการทำอะไรตามใจคือไทยแท้ ผิดจุดมุ่งหมายตามคำสอนของพระพุทธองค์แต่ดู เหมือนว่าสังคมไทย
คนส่วนใหญ่จะทำอะไรเอาแต่ใจตนเองเป็นที่ตั้ง ใครจะเดือดร้อนอย่างไรก็ไม่ฟัง

คนมักเดินสวนทางกับความปรารถนาของตนเองอยู่เสมอ ตนเอง มีความปรารถนาให้ผู้อื่นพุดดีกับเรา แต่เรามักจะพุดหยาบคายใส่ร้ายป้ายสีผู้อื่น เรามักบ่นเพ้อว่าทำไมจึงไม่มีใครทำสิ่งดีๆ ให้เราบ้าง ทั้งๆ ที่ตนเองชอบทำสิ่งเลวร้ายแก่ผู้อื่นอย่างไม่วายวัน ตามกฎแห่งกรรม เมื่อเราทำสิ่งใดย่อมได้รับสิ่งนั้นเป็นผลตอบแทน

ควรพุดคำว่า ขอบคุณ ให้มาก ๆ

คำขอบคุณที่จริงใจไม่เสแสร้งมีคุณค่าที่ประเมินไม่ได้ เพราะสามารถเป็นสิ่งเตือนใจให้ระลึกถึงกันไปตราบนานแสนนาน สังคมใดที่คนส่วนใหญ่มีน้ำใจต่อกัน ความเป็นมิตรไมตรีเกิดขึ้นได้ง่าย ความปลอดภัย ความอบอุ่นจักดำรงอยู่ในสังคมนั้น

การขอบคุณถึงเกื้อหนุนมิตรภาพ

ช่วยเหลือบาปทางวาจาพาสติ

แต่คำพุดจะต้องออกมาจากใจ

ปากปราศรัยใจเรรวนควรระวัง!

รักษาความลับให้เป็น

คนที่รักษาความลับได้ดี ต้องมีระเบียบวินัยในชีวิตและจิตใจผู้นั้นต้องมั่นคง จริยอยู่ตามหลักสังฆกรรมความลับไม่มีในโลก เพราะเรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องมีคนรู้เห็นอย่างน้อยหนึ่งคน คือผู้ที่ทำสิ่งใ้้นั้น ๆ เกิดขึ้น ความลับมีหลายระดับ นับแต่ความลับส่วนตัวของคนใดคนหนึ่ง ความลับของคนในครอบครัว ความลับของประเทศชาติ ตลอดจนความลับของโลก

ใครมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับความลับในระดับใดก็ตาม ต้องรับผิดชอบในการรักษาความลับนั้นไว้ สังคมอินเดียยุคโบราณ ได้ปลูกฝังระเบียบวินัยให้แก่คนในสังคม จนกลายมาเป็นวัฒนธรรม นางวิสาขา เมื่อออกเรือนไปอยู่บ้านสามี คุณพ่อของนางได้ย้ำเตือนว่า **‘ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า** เป็นการย้ำเตือนให้รู้จักรักษาความลับของครอบครัวนั่นเอง

ความลับเป็นสิ่งที่จงใจให้คนคอยติดตามอยากรู้อยากเห็น คนส่วนหนึ่งจึงมักคิดว่าความลับเป็นข่าวมีค่า เขาจึงสูญเสียเวลาไปกับการค้นหาความลับ ถ้าผู้กุม ความลับมีจิตใจอ่อนแอ ไม่มีระเบียบวินัย คงไม่สามารถรักษาความลับนั้น ๆ ไว้ได้ จึงควรเตือนใจตนเองว่า

สิ่งใดพุดออกไปใจอดสู

ทบทวนดูให้ดีมีเหตุผล

อย่านำออกเผยแพร่แก่มวลชน

ผู้ฝึกฝนเก็บความลับนับว่าดี

ประเมินคุณค่าของการให้อภัยที่สูง

ทาน คือการให้ การแบ่งปัน การสละออกซึ่งสิ่งของ ทรัพย์สินเงินทองของตนแก่ผู้อื่น หรือการสละออกซึ่งสิ่งไม่ดี ที่หมักหมมอยู่ในใจออกไป พระพุทธศาสนามีหลักในการให้ทานไว้ ๓ ระดับคือ

๑. **อามิสทาน** คือการให้การปันวัตถุสิ่งของที่ควรให้ เช่นการให้ปัจจัย ๔ แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากด้วยความอนุเคราะห์ แก่ผู้ที่มีพระคุณต่อเราเพื่อความกตัญญู และทำบุญให้ทานแก่นักบวชผู้ปฏิบัติดีด้วยความเคารพ การให้ทานช่วยพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรมต่างๆ เช่นให้เสื้อผ้าของใช้ที่จำเป็นแก่พ่อแม่ ทำให้จิตใจเจริญก้าวหน้าในความกตัญญู ให้ปัจจัย ๔ แก่ภิกษุผู้ประพฤติปฏิบัติชอบเป็นการฝึกฝนตนเองให้มั่นคงในคารวธรรม

๒. **อภัยทาน** คือการให้ความไม่โกรธ ความโมโห หลุดหนีออกไปจากจิตใจของตน เพราะการให้วัตถุทาน ย่อมมีข้อจำกัดด้วยเหตุการณ์ สถานที่ บุคคล แต่การให้อภัย ไม่ต้องรอเช่นนั้น เมื่อใดมีความหึงหวงใจโกรธเคืองครอบงำจิตใจ เราต้องสลัดอารมณ์เช่นนั้น ออกไปจากใจของตน

๓. **ธรรมทาน** การให้ธรรมเป็นทาน หมายถึงการชี้แจงแสดงเหตุผลให้คนมีจิตสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ไม่ปล่อยปละละเลยต่อหน้าที่ การนำธรรมะออกเผยแผ่ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นในสังคม การนำธรรมะที่ต้องไปปฏิบัติ จนคนมองเห็นเป็นแบบอย่าง การสร้างแรงจูงใจให้คนทำความดีเป็นธรรมทานเช่นกัน

การให้อภัยจึงเป็นการให้ที่ทรงคุณค่า เพราะสามารถให้ได้ไม่จำกัดกาลเวลา ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นคนยากจนหรือคนร่ำรวย คนมีอำนาจหรือไม่มีอำนาจ ตราบดีที่คนในโลกยังประพฤติดนบกพร่องในเรื่องต่าง ๆ ย่อมมีโอกาให้อภัยได้เสมอ

ฟังให้มากแล้วจะได้รู้สนทนาที่ดี

ปัจจัยเบื้องต้นแห่งความเห็นที่ถูกต้อง คือ การรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้อื่น พระพุทธเจ้าพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่สาวก ด้วยการแสดงธรรมให้เขาฟัง ในบางโอกาส พระองค์จะตรัสว่าฟังให้ดี ย่อมก่อให้เกิดปัญญา

บ้านเมืองใดคนส่วนใหญ่ในสังคม เอาใจใส่รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน สังคมนั้นย่อมอุดมไปด้วยคนที่มีความรอบคอบรอบรู้ แต่ถ้าสังคมใดต่างคนต่างไม่สนใจข้อเสนอแนะจากผู้อื่น สังคมนั้นเกิดภาวะตึงเครียดกดดัน

คนสำคัญว่าตนเองเก่งไปหมด

ไม่ยอมลดอัตตาน่าสงสาร

พูดไม่หยุดน่าเบื่อเหลือประมาณ

หยุดฟังท่านดูบ้างสร้างไมตรี

ยอมรับความผิดพลาดของตัวเอง หากมีใครตำหนิและรู้แก้ไขว่าเป็นจริง

การยอมรับความผิดพลาดไม่ใช่การประกาศความอ่อนแอ แต่ในความเป็นจริงนั่นคือ การแสดงความรับผิดชอบ ความใจกว้าง ตามแนวทางของสุภาพชน คนทำผิดแล้วยอมรับผิด ย่อมได้รับการให้อภัย ผ่อนผันโทษจากหนักเป็นเบา ทั้งในแง่ศีลโลกและศีลธรรม

คนทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด นับวันการกระทำของเขาจะเพิ่มปริมาณและน้ำหนักของการทำผิดให้รุนแรงยิ่งขึ้น จนยากที่จะปรับปรุงแก้ไข หากมีผู้ ดำหนิตเตือนแล้ว ผู้ถูกเตือนรับฟังด้วยความจริงใจแล้วนำจุดบกพร่องของตนไปปรับปรุง คนเช่นนี้พอจะมีทางเป็นคนดีได้บ้าง การยอมรับความผิดที่ตนทำลงไป เป็นวิสัยของบัณฑิต การดื้อดึงไม่ยอมรับผิด เป็นวิสัยของคนพาล

เมื่อใครติเราอย่าโกรธลงโทษเขา

จงเก็บเอาคำเตือนเหมือนเครื่องชี้

เพื่อให้เราก้าวไปสู่ทางความดี

ขอบคุณที่ช่วยบอกข่าวไม่เศร้าใจ

หากล้มลงจงอย่ากลัวการลุกขึ้นตั้งต้นใหม่

มีใครบ้างที่เดินบนเส้นทางชีวิตแล้วไม่เคยสะดุดและล้ม หากจะกล่าวว่ามีคงมีอยู่ ๒ ประเภท คือ คนที่เกิดมาแล้วตายไปโดยที่ยังไม่ได้ทำอะไร และคนที่เกิดมางอมืองอเท้าไม่ยอมทำอะไรจึงไม่มีการเดินสะดุดหรือล้ม ความจริงนี้สามารถเรียนรู้ได้จากการหัดเดินของเด็ก การล้มของเด็กน้อย ก็คือครูที่สอนการเดินให้เด็กได้ดีที่สุด ตอนที่เรายังเป็นเด็กขณะหัดเดิน เราเดินล้มมานับครั้งไม่ถ้วน แล้วทำไมเมื่อโตขึ้นเป็นหนุ่มสาว เป็นคนกลางคน หรือเป็นผู้ใหญ่ จะเดินสะดุดล้มบ้างไม่ได้จะทอดทิ้งไปทำไม ขณะเป็นเด็กเพราะเดินล้มบ่อย ๆ จึงทำให้เราแข็งแรง เมื่อเราโตเป็นผู้ใหญ่ยามเดินล้ม จะไม่ช่วยให้เรามีประสบการณ์ให้บทเรียนที่เข้มแข็งดอกหรือ เมื่อเราทำอะไรล้มเหลวผิดพลาด ประหนึ่งการก้าวเดินแล้วล้มลง จงลุกขึ้นเดินต่อไป คิดเสียว่าล้มไปข้างหน้าดีกว่ายืนตะเทาอยู่กับที่

เมื่อเผชิญกับงานหนักคิดเสมอว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะล้มเหลว

เคยมีปราชญ์กล่าวว่าการงานหนักคือรางวัลของชีวิต คิดนี้ยังใช้ได้แม้ในปัจจุบัน ที่โลกพัฒนาเจริญก้าวหน้ามาได้ในแต่ละยุค เพราะความขยันร้งานของคนในยุคนี้ๆ โลกเปลี่ยนจากสังคมเกษตรไปสู่ยุคอุตสาหกรรม หมายถึง ยุคนั้นคนมีนิสัยขยันหมั่นเพียร คนรุ่นใหม่ออกกระแสนิโคโนมเข้ามาครอบงำ จนเคยชินติดความสะดวก พอทำอะไรเพียงเล็กน้อยก็หวังผลตอบแทนทางวัตถุ แต่ละเลยความขยันร้งาน โลกยุคชะงักถ้าคนรักแต่ผลตอบแทนทางวัตถุ แต่ละเลยความรับผิดชอบการทำงาน

เคยมีคนถามว่า คนไทยใครทำงานหนักที่สุด แต่ละคนตอบกันไปคนละทิศละทาง บ้างก็บอกว่ากรรมกรแบกข้าวสารที่ทำเรือ บ้าง บอกว่ากรรมกรแรงงานขั้นต่ำ แต่ไปตรวจดูคนเหล่านั้นทำงานไม่เต็มทั้งสัปดาห์ แต่ละวัน ไม่ได้เต็มทั้งวัน ท่านรู้ไหมว่าในหลวงของเรา ทรงงานไม่มีวันหยุด เคยมีองครักษ์มาเล่าให้ฟังว่า ในหลวงของเราทรงงานหนัก กว่าเจ้าบรรทมแต่ละคืนดีนักมาก วันพระทรงศีลประพฤติ

ธรรม และยังทรงมีกิจกรรมพิเศษช่วงว่างเว้นออกจากการปฏิบัติธรรม ทรงปั้นพระพุทธรูปปางต่างๆ เช่น พระจิตลดา ที่ทุกคนปรารถนาจะได้ไว้เป็นสมบัติของตน

งานหลายอย่างบางคนยังไม่ลงมือทำก็เลิกล้มความตั้งใจเสียก่อนแล้ว ไม่ต้องพูดถึงงานหนักเลย พระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายท่านรู้บ้างไหม พระองค์ทรงบรรทมเพียงวันละ ๔ ชั่วโมงกว่า ทรงตื่นบรรทมประมาณสี่เพื่อตรวจดูว่ามีใครบ้างพอจะเสด็จไปโปรดได้ เข้าตรู ออกบิณฑบาตโปรดสัตว์เวลาสายแสดงธรรมโปรดประชาชน เวลาบ่ายมีคน เข้าเฝ้าสนทนาธรรมถามปัญหาต่าง ๆ ตอนกลางคืนมีพระราชามหากษัตริย์ ผู้มีภารกิจมากในเวลากลางวันเข้าเฝ้าไถ่ถามปัญหา พระองค์จึง เข้าบรรทมหลังเที่ยงคืน งานหนักจึงเป็นฐานอนุสาวรีย์ของชีวิตที่ทรงคุณค่า ที่ทุกคนสามารถสร้างได้ด้วยตนเอง

แม้งานหนักหากรักจะทำต่อ

อย่าย่อท้อก้าวเดินไปยังที่มั่น

สิ่งสูงค่าไม่อาจสร้างเพียงคืนวัน

ตั้งใจมั่นไม่หวั่นไหวสทิสเอย

อย่าถกเถียงธุรกิจภายในลิฟต์

ทางดำเนินชีวิตข้อที่ ๑๓ ได้ผนวกอารยธรรมร่วมสมัยถ้าพูดในสมัยก่อน คงบอกว่าอย่าปรักษางานสำคัญในที่สาธารณะ เพราะว่ามีเวลาน้อยเกินไป อาจเกิดอันตรายพลัดตกได้ การใช้ลิฟต์แม้จะมองดูปลอดภัยแต่การไปปรักษางานในที่ดังกล่าว ดูไม่เหมาะสมอย่างยิ่งไม่ว่าจะมองในแง่เศรษฐกิจ มารยาททางสังคมหรือความเหมาะสมในแง่ของการเจรจา ถ้ามองอีกมิติหนึ่งธุรกิจเป็นการเสี่ยงในการลงทุนลิฟต์เป็นสัญลักษณ์ของความรีบเร่ง ถ้าตัดสินใจทำสิ่งใดลงไปด้วยความรีบเร่ง อาจผิดพลาดได้ง่าย

อย่าได้ทำสิ่งใดด้วยใจร้อน

คิดดูก่อนคุยเรื่องนี้จะดีไหม

ทั้งบุคคลและสถานที่อันเป็นไป

อาจมีใครตำหนิได้ให้ทบทวน

ใช้บัตรเครดิตเพื่อความสะดวก อย่าใช้เพื่อถ่อหนี้สิน

บัตรเครดิต หรือบัตร ATM เป็นสัญลักษณ์ของความเจริญยุคใหม่ มนุษย์มองเห็นความสำคัญของเวลาจึงผลิตเทคโนโลยีขึ้นมาเพื่อประหยัดเวลาในการประกอบธุรกิจการงาน บัตรเครดิตจะเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมองเห็นง่ายอยู่ใกล้ตัว ใครๆก็สามารถมีได้แต่จะมีใครซักกี่คนที่ใช้บัตรเครดิตเพื่ออำนวยความสะดวกโดยไม่สร้างนิสัยถ่อหนี้สิน กดเสียเพลินนึกว่าเงินของกู ที่ไหนได้ เงินที่ได้มาเป็นเงินกูดี ๆ นี่เอง บางประเทศเศรษฐกิจล้มครืนลงกว่าจะค้นหาสาเหตุแห่งการล่มสลายของเศรษฐกิจได้เกือบจะสายเกินแก้ เพราะคนมีนิสัยตามใจตัวเองมีบัตรเครดิตเป็นเจ้านาย ได้มาง่ายเลยใช้เพลินแต่ตอนส่งคืนนี่สิ อาการหนักเลือดตาแทบกระเด็น

สิ่งใดได้มาง่าย

มักจะใช้จนผลิตเพลีน
 หลงติดยึดกับส่วนเกิน
 เพราะมัวเดินสู่ทางตัน
 มีบัตรเพื่อสะดวก
 มองดูปลวกคิดสร้างสรรค์
 ก่อนซื้อทุกสิ่งอัน
 ถามใจท่านก่อนทุกครา

อย่าหยิ่งหากจะกล่าวว่า “ขอโทษ”

คำนี้เป็นเครื่องแสดงออกแห่งความเป็นสุภาพชน แต่ต้องใช้ให้ถูกโอกาสสถานที่และบุคคลอย่าใช้โดยไม่เกิดความสำนึก ในขณะเดียวกันหากเราทำผิดพลาดบกพร่องต่อบุคคลหรือเหตุการณ์อย่างสำคัญ คิดว่าฉันไม่ผิดจะขอโทษไปทำไม เดียวจะเข้าทำนองกว่าถ้าจะสุกงาก็ไหม้ ดอกพิกุลอมไว้มากๆ ก็ไม่ดีนะ เดี่ยวพินสุ ปล่อยให้มันร่วงออกจากปากเสียบ้าง โดยกล่าวคำ ว่าขอโทษ ดอกพิกุลไม่ร่วง ระวังให้ดี เดี่ยวพินจะร่วงก่อน

ขอโทษโปรดสังเกต
 เป็นต้นเหตุความสดใส
 เมื่อยามทำสิ่งใด
 อย่าให้ภัยมารบกวน
 อย่าหยิ่งยามขอโทษ
 ให้ประโยชน์มีครบถ้วน
 จิตใจไม่เรรวน
 อย่าได้หวนโกรธใหม่เลย

อย่าอายหากจะบอกใครว่า “ไม่รู้”

ผู้ที่สำคัญตนเองว่ารู้อะไรไปหมดทุกเรื่อง เมื่อศึกษาดูให้ดีมักจะพบความจริงว่า คนประเภทนี้รู้อะไรไม่จริง คนที่สำคัญตนว่ายังไม่รู้อะไรจริงพอจะพัฒนาให้เป็นบัณฑิตได้ การจะบอกใครว่าไม่รู้จึงไม่ใช่เป็นเรื่องน่าอาย หรือเสียศักดิ์ศรีแต่ประการใด ลองใช้สำนวนไทยที่กล่าวว่าไม่รู้ไม่ชี้ดูบ้างซิ ปัญหาต่างๆ จะลดลงไปเยอะ เรื่องทีุ่่นวายไม่จบสิ้น ส่วนใหญ่เกิดจากพวกไม่รู้แล้วชอบชี้

ความไม่รู้เป็นอู่แห่งปัญหา ความมีสติปัญญา เป็นที่มาของการแก้ปัญหาทั้งปวง ไม่รู้ทางอย่าอาสาพาใครไปเที่ยว ไม่รู้ธรรมเนียมอย่าเที่ยวชักนำสอนใครให้พ้นทุกข์ ไม่เคยรู้จักความสุขอย่าขยันท่งการ์ดอวยพรให้ใคร ว่าขอให้มีความสุข ไม่รู้จักตนอย่าคั่นรณสร้างฐานะ ไม่รู้จักการเสียสละอย่าไขว่หาความสุขสงบเย็น ไม่รู้จักความยากเข็ญ เป็นทางปิดกั้นโอกาสความมั่งคั่งมั่นคง

โลกนี้แปลกแยกเยาะดูจะรู้ดี
 บุคคลที่อวดว่าเก่งแบ่งไปทั่ว

กลับเป็นคนมีความรู้ไม่พอตัว

การพูดมั่วเป็นเหตุให้ไร้ราคา

ระยะทางนับพันกิโลเมตรแน่นอนมันไม่ราบรื่นตลอดทาง

หนทางเตียนมักเวียนไปสู่ันรก ทางรกมักพาพวกขึ้นสู่สวรรค์ ยามที่เราก้าวเดินไปอย่าได้กลัวอุปสรรค ไม่มีใครเลยที่ดำเนินชีวิตแล้วไม่เจออุปสรรค ผู้ประสบความสำเร็จคือผู้ที่ทำงานลองผิดลองถูกมานับครั้งไม่ถ้วน พระพุทธเจ้าตรัสว่า บุคคลจะล่วงพ้นจากความเดือดร้อนในชีวิตได้ ต้องอาศัยความเพียร

มีด้วยหรือก้าวเดินไปไม่สะดุด

โลกมนุษย์มีความจริงให้ศึกษา

ระยะทางยาวไกลพิสูจน์มา

วันเวลาล่วงเลยไปต้องใคร่ครวญ

อย่าท้อถอยค่อยก้าวไปอย่างใจเย็น

หมั่นบำเพ็ญความดีให้ถี่ยิบ

จนรู้ได้ว่าอะไรควรไม่ควร

ทุกอย่างล้วนเริ่มต้นได้ให้ตั้งใจ

เมื่อไม่มีใครเกิดมาแล้ววิ่งได้ จึงควรทำสิ่งต่าง ๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป

อุปสรรคใหญ่ของคนในยุคบริโภคนิยมมักใจร้อนอดทนรอคอยไม่ได้ จะทำกิจการงานสิ่งใดมักคาดหวังผลเกินเหตุที่ควรจะได้ เขียนตัว ร สะกดไม่ถูก รอไม่เป็น จี ่งเย็นไม่ได้ เราเพิ่งเพาะชำดอกไม้เมื่อเช้าของวันวาน เย็นวันรุ่งขึ้นจะไปเก็บดอก พอไม่ได้ดังใจจะเลิกทำสวนดอกไม้เอาเสียคือ ๆ ต้องตั้งต้นใหม่อยู่ร่ำไป จริงอยู่การตั้งต้นใหม่เป็นเรื่องดี แต่ในชีวิตไม่ได้มีเลขหนึ่งเท่านั้นที่ไว้ให้นับ ยังมีจำนวนตัวเลขอื่นอีกมากที่จะต้องกำหนดเรียนรู้ จอมนปลวกชิมันไม่ได้ขนดินด้วยอุปกรณ์อื่นใดมันใช้กำลังพอดัว เข้าทำนองใช้เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงจึงสามารถสร้างจอมปลวกได้มั่นคงแข็งแรง

แมลงผึ้งเป็นตัวอย่างแห่งความเพียรพยายามเลี้ยงตัว พวกฟ่องอย่างอดทน และรอคอย ทุกตัวรู้หน้าที่ นางพ ญาทำหน้าที่ออกไข่ ผึ้งทหารคอยระแวดระวังภัย ผึ้งงานออกหาน้ำหวานจากเกสรดอกไม้เก็บเกี่ยวน้ำหวานจากสวนดอกไม้ ไม่กระทบกระเทือนทั้งเจ้าของสวนและดอกไม้ ตนเองได้นำผึ้งมาเก็บไว้ในรวงรัง

ไม่มีใครทำอะไรสำเร็จได้

เพียงแต่ใช้ความคิดฝันอันสวดยหรู

งานทุกอย่างต้องผ่านการทำดู

ผิดเป็นครูจงจำไว้ใส่ใจเออ

การประหยัดเป็นบ่อเกิดแห่งความร่ำรวย เป็นต้นทางแห่งความไม่ประมาท

การประหยัดไม่ใช่เป็นความตระหนี่ถี่เหนียว แต่เป็นความรอบคอบรอบรู้ในการรู้จักกินรู้จักใช้ รู้จักบริหารทรัพย์ให้เจริญงอกงาม มีทรัพย์เป็นนายเหนือทรัพย์ ไม่ใช่เป็นทาสรับใช้ทรัพย์สมบัติ ตายไปแล้วยังกลับมาเป็นปุโสมนเฝ้าทรัพย์

พระพุทธเจ้าตรัสถึงหลักการบริหารทรัพย์เอาไว้ที่น่าสนใจ เรียกว่า โภควิภาค ๔ ประการ คือ เมื่อมีทรัพย์ เช่นมีเงิน ๑๐๐ บาท จะต้องแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ส่วนที่ ๑ นำมาใช้เลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัว เลี้ยงบุตรบริวารให้ได้รับความสุข ตามกำลังแห่งทรัพย์ที่หามาได้ ส่วนที่ ๒,๓ เก็บไว้ใช้ในวันถัดไป บางคนเข้าใจพระพุทธศาสนาผิดคิดว่า การเก็บสะสมทรัพย์เป็นการพอกพูนกิเลส ลืมนึกไปว่า พระพุทธเจ้าท่านสอนให้รู้จักทุกข์และวิดับทุกข์ มีเงินทองกินใช้โดยไม่นึกถึงวันพรุ่งนี้ ไม่มีกินไม่มีใช้ เป็นการเพิ่มทุกข์ใส่ตน คนขยัน ฉลาด สามารถหาทรัพย์มีอยู่ทั่วไป แต่คนหาทรัพย์ได้แล้วรู้จักเก็บทรัพย์สมบัติของตนไว้ได้มีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่พอมีทรัพย์ก็ ใจเดิบ กินใช้อย่างไม่ระมัดระวังจนเป็นเหตุทำให้เศรษฐกิจพังมามากต่อมากแล้วทรัพย์ ส่วนที่ ๔ นำไปทำบุญ การทำบุญ คือ การสละความตระหนี่ ทำด้วยจิตศรัทธา ด้วยความสมัครใจ ทำแล้วสบายใจนั้นแหละเป็นบุญ อย่างนี้ว่าการทำบุญจะได้บุญต่อเมื่อใช้เม็ดเงินมาก การเข้าใจอย่างนี้ไม่ถูก ต้องนึกเสมอว่าคนน้อยทำรังแต่พอตัว อย่างนี้ขี้มึนไปทำบุญ อย่าทำบุญเพื่อเอาหน้าเดี๋ยวจะไม่มีหน้ามาพบครอบครัว

หากวันนี้คุณใช้จ่ายไร้ระบบ

จะประสบความเจ็บใจในวันหน้า

ความฟุ่มเฟือยใช้จ่ายสิ่งไร้ค่า

เป็นทางมาความทุกข์ใจให้ระวัง

คนไม่รักเงิน (ใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย) คือคนไม่รักชีวิตไม่รักอนาคต

พระพุทธเจ้าทรงสอนธรรมะไว้ ๒ ระดับ ธรรมะที่อำนวยการประโยชน์สุขให้แก่ผู้ครองเรือน เรียกว่า โลกียธรรม และธรรมะที่สอนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นอยู่เหนืออำนาจของกิน กาม เกียรติ เรียกว่า โลกุตระธรรม พระองค์ไม่ทรงปฏิเสธความสุขของผู้ครองเรือน ทรงให้หลักธรรมเกี่ยวกับความสุขของผู้ครองเรือนไว้ถึง ๔ ลักษณะ คือ

๑. อตติสุข สุขเกิดจากการมีทรัพย์
๒. โภคสุข สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์
๓. อนวัชสุข สุขเกิดจากการทำงานที่ไม่มีโทษ
๔. อนนสุข สุขเกิดจากการไม่มีหนี้สิน

จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงชี้แนวทางแห่งการสร้างความสุขแบบโลก ๆ ไว้อย่างมีระบบ คนจะหาทรัพย์มี ๒ ลักษณะ คือ หามาได้ในทางทุจริต กับหามาได้ในทางสุจริต สุขในที่เกิด จึงบ่งชัดอยู่แล้วว่า ทรัพย์ที่ได้มาต้องเกิดจากหยาดเหงื่อแรงงานที่สุจริต พระองค์จึงตรัสวิธีหาทรัพย์ไว้ ๔ ประการคือ

๑. อุฏฐานสัมปะทา ถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร

๒. อารักขาสัมปะทา ถึงพร้อมด้วยการดูแลรักษาทรัพย์ที่หามาได้
 ๓. กัลยาณมิตตะตา ความเป็นผู้มีเพื่อนดีไว้เป็นที่ปรึกษา
 ๔. สมชีวิตา การวางดำรงตนให้เหมาะสมกับฐานะ

ผู้ที่รักชีวิตคิดสร้างอนาคต กำหนดทางดำเนินชีวิต น้อมธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็น
 เครื่องเตือนใจก็สามารถสร้างตัวสร้างอนาคตได้ไม่ยากนัก

ชีวิตนี้มีปัจจัยใช้หนุนเนื่อง
 มีหลายเรื่องรู้จักใช้ได้คุณค่า
 มีเงินทองย่อมสะดวกการซื้อหา
 รู้คุณค่าประหยัดไว้ไม่อัจน

ยามทะเลาะกัน ผู้ที่เจียบก่อน คือ ผู้ที่มีการอบรมสั่งสอนที่ดี

ความขัดแย้งจนเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะกันในหมู่มนุษย์มีสาเหตุหลายประการ เท่าที่ประมวล
 ได้ มีอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. การแข่งขันผลประโยชน์ทางด้านการค้า
๒. การแข่งขันผลประโยชน์ทางด้านการเมือง
๓. การขัดแย้งทางความคิดเรื่องศาสนา
๔. การขัดผลประโยชน์ในการมาหากิน
๕. การขัดแย้งกันของผู้ครองเรือน

ปัญหาทั้ง ๕ ประการนี้เป็นตัวการสำคัญให้การทะเลาะกัน ขยายผลจนกลายเป็นความขัดแย้ง
 ระหว่างชุมชน ขยายผลเป็นสงครามกลางเมืองและสงครามโลกมามากต่อมากแล้ว ผู้นำสังคมจะต้อง
 มองประเด็น ที่มาแห่งปัญหาทั้ง ๓ ประการนี้อย่างรู้เท่าทัน อย่าด่วนสรุปอะไรง่าย ๆ เกิดปัญหาที่ไหน
 อย่าใช้เงิน ใช้ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจไปเป็นตัวตัดสินความผิดถูก ควรให้เกียรติ เคารพคนทุกระดับ
 ยอมรับว่าคนทุกยุคทุกสมัยล้วนมีทุกข์ เรามีหน้าที่แก้ปัญหามา ไม่มีหน้าที่ไปเพิ่มปัญหา นำพุทธพจน์ที่ว่า
 “เราหยุดแล้ว แต่ท่าน ยังไม่ยอมหยุด” มาทบทวนบ่อย ๆ

ยามโกรธใครใจวุ่นวายมิใช่หรือ
 นั้นแหละคือมะเร็งร้ายทำลายท่าน
 อย่าปล่อยให้ไปโกรธใครทุกวี่วัน
 เร่งบากบั่นชนะตนมีผลดี

ชีวิตนี้ฉันไม่เคยทำงานเลยสักวัน

ทางดำเนินชีวิตข้อที่ ๒๒ ผู้ที่จะนำทางดำเนินชีวิตนี้ไปใช้ จะต้องมีการประกอบ การศึกษาและ
 ปฏิบัติธรรมมาพอสมควร ถ้าทำงานมีความรู้ ลึกอยู่บนฐานของตัวตน ยากนักที่จะนำทางดำเนินชีวิตนี้ไป
 ใช้ หากอาตมาไม่เคยอ่านงานของหลวงพ่อกุศลพุทธทาส และไม่มีโอกาสใกล้ชิดกับหลวงพ่อกุณยานันทะ

คงไม่สามารถกะปรี่สนานี้ได้ แต่ด้วยคำพูดที่หลวงพ่พุททาส เคยเขียนไว้ในภาพอนุทินชีวิต ท่านกล่าวว่า “แต่ละวันฉันไม่ทำอะไร” “ทุกวันฉันทำงานด้วยความสนุก” พระเดชพระคุณหลวงพ่ปัญญาฯ มีปรัชญาในการทำงานว่า “งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ทำงานให้สนุกเป็นสุขขณะทำงาน” ชีวิตนี้ฉันไม่เคยทำงานเลยซักวัน “ฉัน” คือความรู้สึกยึดมั่นตัวคนว่าเป็นเรา เป็นของเรา ผู้ใดสามารถปรับใจไม่ให้มี “ตัวตน” เขาสามารถทำงานหนักได้ต่อเนื่องวันละหลายชั่วโมง ตลอดปีคาที่ตลอดเดือน ปี หรือหลาย ๆ ปี โดยไม่เหน็ดเหนื่อย การทำงานด้วยจิตว่างจากตัวตน ทำไปโดยใจไม่มีทุกข์ ดังคำกล่าวของหลวงพ่พุททาส ที่ว่า

จงทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง
ยกผลงานให้ความว่างทุกอย่างสิ้น
กินอาหารของความว่างอย่างพระกิน
ตายเสร็จสิ้นไปในตัวแต่หัวที่

ในหลวงของเรา พระองค์ทรงเป็นพ่อของแผ่นดิน ทรงงานหนักแต่ทรงมีพระเกษมสำราญจากการทรงงานของพระองค์ พิสูจน์ให้เห็นถึงจิตที่ฝึกแล้ว แม้งานหนักสักเพียงไร ทรงงานไปโดยไม่เหน็ดเหนื่อย ภาระอันหนักอึ้งที่พระองค์ทรงดูแลสุขทุกข์ของประชาชน โดยไม่มีวันหยุดพัก คงเป็นเพราะพระองค์ทรงเข้าถึงคตินิยมที่ว่า

อันการงานคือคุณค่าของมนุษย์
สิ่งมีเกียรติสูงสุดอย่าสงสัย
ถ้าสนุกอยู่กับงานเบิกบานใจ
ไม่ทำอะไรเข้าถึงธรรมจำซึ่งจริง

จงใช้จุดแข็ง อย่าเอาชนะจุดอ่อน

ภูมิปัญญาตะวันตกมักจะกล่าวถึงจุดอ่อนจุดแข็ง ปมเด่น ปมด้อย ผู้ใดศึกษาเรียนรู้ปมด้อยจุดอ่อนของผู้อื่นได้นับว่าเป็นการกำชัยชนะ ไม่ว่าในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แม้ภูมิปัญญาของท่าน ชุนวู ที่กล่าวว่า “รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง”

ทางดำเนินชีวิตข้อนี้ถ้ามองในแง่ของการประพฤตินิยม เป็นการเตือนสติให้เราถั่วผลึกกับความทุกข์เพราะหลักอริยสัจ ความทุกข์มีไว้ให้แก้มิได้มีไว้กลบเกลื่อน เกิดทุกข์แล้วอย่าหนีทุกข์ แต่จงกำหนดรู้ทุกข์และละเหตุแห่งทุกข์นั้นเสีย

เป็นหน้าที่ของเราที่จะพูดให้คนอื่นเข้าใจ ไม่ใช่หน้าที่คนอื่นมาทำความเข้าใจในสิ่งเราพูด

นักวิชาการยุคใหม่มักติดกับค่านิยม ถ้าพูดไม่มีศัพท์ทางวิชาการจะทำให้ตนเองดูด้อยค่า เราจึงพบบ่อยที่ผู้ฟังก่อนฟังยังพอรู้เรื่องอะไรอยู่บ้าง แต่พอฟังนักวิชาการหรือนักการเมืองบางคนพูดทำนองว่าพูดไทยคำฝรั่งคำ ฟังจบกลับงัดว่าเก่า เคยมีคนเล่ ำให้ฟังว่านักวิชาการออกไปพูดพบประชาชนใน

ชนบท พุดเป็นชั่วโมงใช้ศัพท์แสงทางวิชาการเลื่อน พอพุดจบชาวบ้านเข้าไปหาแล้วถามนักวิชาการท่านนั้นว่า “ไอ้เทคโนโลยีที่ท่านว่า มีขายไหมขอซื้อซักกิโล!”

การพุด เขียน คือ การสื่อสารให้ผู้ฟังและผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่เรา ต้องการให้เขารู้ ไม่ใช่ไปเพิ่มความมึนงงสงสัยให้กับผู้ฟังผู้อ่าน ทางดำเนินชีวิตข้อ ๒๔ มีส่วนช่วยเตือนสติผู้พุดแล้วคอยมีเลขาอธิบายว่าท่านพุดอะไรจะได้ปรับเปลี่ยนท่าทีไปในทางที่ดีขึ้น

ชนะเขาใจเราแพ้แน่ที่ไหน

สังเกตไว้ให้ดีมีเหตุผล

ชนะใครไม่สำคัญชนะตน

หมั่นฝึกฝนทำจิตใจให้มั่นคง

เหรียญเดียวมีสองหน้า ความสำเร็จและความล้มเหลว

ทางดำเนินชีวิตข้อนี้เป็นเครื่องเตือนสติคนทำงานที่มีความเก่งกาจสามารถตระหนักรู้ว่า การทำงานทุกชนิดอย่าถึงผลเลิศความสำเร็จเพียงอย่างเดียว ต้องเผื่อใจรับความล้มเหลวไว้บ้าง ในขณะเดียวกันทางดำเนินชีวิตข้อนี้เป็นหยาดน้ำทิพย์ขโลมใจ ให้คนทำงานที่ประสบความล้มเหลว มีความหวังว่ายังมีเหรียญอีกด้านหนึ่ง คือความสำเร็จรอคอยเขาอยู่

ชีวิตคนดูให้ดีมีสองหน้า

บางเวลาเป็นคนดีมีเหตุผล

บางโอกาสแสนวุ่นวายใจวุ่น

เกิดจากผลของใจคล้ายเหรียญเอย

อย่าตามใจตัวเอง เรื่องยุ่ง ๆ เกิดขึ้นล้วนตามใจตัวเองทั้งสิ้น

ทางดำเนินชีวิตนี้ชี้ให้เห็นถึงผลร้ายของคนที่ทำอะไรเอาแต่ใจตัวเอง ไม่ยอมฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สังคมที่มีแต่คนทำอะไรเอาแต่ใจตัวเอง ก็จะพบแต่ความยุ่งเหยิง นักการเมืองเอาแต่ตัวเองไม่ฟังเสียงท้วงติงของประชาชน นักธุรกิจที่คิดแต่จะเอากำไรไม่คำนึงถึงคุณภาพสินค้า คนใช้รถยนต์พาหนะ ขับรถไม่คำนึงถึงกฎจราจร เอาความมั่นใจคะนองของคนเป็นที่ตั้ง สติคือการสูญเสียชีวิตในการใช้รถใช้ถนนของคนไทยจึงอยู่ในแถวหน้าจากสถิติการตายของคนในแต่ละประเทศ

การตามใจตัวเองแก้ไขยาก หากบุคคลนั้นไม่คิดปรับปรุงแก้ไขด้วยตัวเอง พระพุทธเจ้ายังเคยตรัสเตือนว่า จงเตือนตนด้วยตนเอง

จงเตือนตนของตนให้พ้นผิด

ตนเตือนจิตตนใดใครจะเหมือน

ตนเตือนตนไม่ใดใครจะเตือน

คนแซ่เขื่อนไม่เตือนตนให้พ้นภัย

พินร่วงเพราะว่ามันแข็ง ส่วนลื่นยังอยู่เพราะว่ามันอ่อน

ทางดำเนินชีวิตนี้ เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นความจริงว่าบุคคลที่มีนิสัยแข็งกระด้างหยิ่งโสมมีแต่จะสร้างศัตรู การอวดคือถือดีใช้อิทธิพลอยู่บนหัวคน ยกนักที่จะนั่งอยู่ในจิตใจของประชาชน คุณความกระด้างของพินอยู่ใกล้ลิ้นแท้ ๆ แต่ไม่ยอมเรียนรู้ความอ่อน โยนจากลิ้น ปราชญ์ท่านกล่าวว่า

รวงข้าวคราวสุกน้อม	รวงลง
รวงลีบชูตรง	สู่ฟ้า
เจกปราชญ์ฉลาดยง	มักถ่อมตนเสมอ
คนพาลมักเชอซ่า	โอ้อวดฤทธิ์

อย่าดึงดันกล้าให้โตไว (อย่าใจร้อน)

คนใจร้อนมักทำอะไรวู่วาม งานแต่ละชิ้นที่รับผิดชอบมักจบลงด้วยความล้มเหลว เพราะไม่รู้จักอดทนรอคอย ไม่คู่วิวัฒนาการของต้นกล้า กว่าจะโตต้องอาศัยน้ำ ดิน ปุ๋ย และความเหมาะสมของอุณหภูมิ จึงจะเจริญงอกงามได้ การทำงานทุกอย่างถ้าขาดการอดทนรอคอย นอกจากจะไม่ประสบความสำเร็จแล้ว จะทำให้สูญเสียคนดีที่ร่วมงาน เพราะความใจร้อนเอาแต่ใจตัวเอง

อย่าปล่อยใจให้อ่อนแอจะแก้ยาก
 ถูกความอยากผลักดันให้สับสน
 ใช้สติไว้เป็นธรรมเครื่องเตือนตน
 อยากหลุดพ้นความท้อแท้แก้ที่ใจ

ระลึกถึงความตายวันละ ๓ ครั้ง ชีวิตจะมีสุข มีอภัย มีให้

ความตายหลายคนถือว่าเป็นคำอัปมงคลถึงกับไม่กล้าพูด กล้าเขียน หลายคนปฏิบัติ ญัตตว่าจะไม่ไปร่วมงานศพ เพราะกลัวว่าไปเข้าใกล้ความตายจะไม่เป็นผลดีแก่ชีวิต พระพุทธเจ้ามองเห็นเคล็ดลับของธรรมชาติที่สามารถปลุกโพธิ์ในใจคนให้ตื่นขึ้น ด้วยการนำสังขาร คือ ความตาย มาเปิดเผยให้คนได้เรียนรู้ บางครั้งพระองค์นำเสนอการเรียนรู้อย่างการถามปัญหา ว่าพวกเธอนึก ถึงความตายบ้างไหม ใครตอบว่า ไม่กล้านึกถึงความตายพระองค์จะทรงตำหนิผู้นั้น ส่วนผู้ใดที่ทูลว่าตนเองระลึกถึงความตายทุกลมหายใจเข้าออก พระองค์ทรงสรรเสริญบุคคลนั้นว่าดำรงตนถูกต้อง นักปฏิบัติธรรมบางท่านจึงกล่าวเตือนใจตนเองว่า เมื่อนึกถึงความตายสหายนัก ย่อมหักรึกหักหลงในสงสาร

การนึกถึงความตายจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่จะให้เราเข้าถึงความสุข หลวงพ่อพุทธทาสถึงกับยกย่องว่าการนึกถึงความตายเป็นเพชรที่ซ่อนอยู่หว่านคอก ชีวิตจะมีความสุขได้อย่างไรถ้าไม่รู้จักรู้ให้อภัย บางคนหน้าบึ้งประหนึ่งอมทุกข์ไว้ทั้งโลก จึงไม่กล้าให้กระต่ายรอยยิ้มที่ไม่ต้องซื้อหา ดินกาจึงมาเยือนก่อนวัยอันควร

ระลึกถึงความตายได้ปัญญา
 เพิ่มคุณค่าความรอบคอบประกอบผล

กำหนดรู้ความเป็นไปภายในตน จิตหลุดพ้นความกลัวตายสโตย

ถ้าติดกระดุมเม็ดแรกผิด กระดุมเม็ดต่อ ๆ ไปก็ผิดหมด

อย่ามองข้ามความจริงใกล้ตัวที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต การติดกระดุมเม็ดแรกจะมาเชื่อมโยงกับความจริงในชีวิตประจำวันได้อย่างไร คิดดูให้ดีทางดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยองค์ ๘ เริ่มต้นด้วยความเห็นที่ถูกต้อง ถ้าเริ่มด้วยความเห็นผิด ติดติดกระดุมเม็ดแรกผิด กระดุมเม็ดต่อ ๆ ไป ไม่ ว่าจะเป็นการดำริ การพูด การกระทำ การประกอบอาชีพ ความพยายาม ความตั้งใจ จะผิดไปหมด

ก่อนที่คุณจะออกจากบ้านตรวจดูกระดุมเม็ดหรือยัง เห็นกระดุมเม็ดกราวใดให้นึกถึงคำเตือนของพระพุทธเจ้าที่ตรัสว่า ความเห็นที่ถูกต้องเป็นแสงเงินแสงทองแห่งการดำเนินชีวิต

เริ่มสติสมาธิเป็นต้นทุน
ช่วยคำจูนก้าวต่อไปด้วยใจมั่น
มีอุปสรรคมาเพียงใดไม่สำคัญ
เพราะมีฐานที่มั่นคงไม่หลงทาง

ทุกชิ้นงานจะต้องกำหนดวันเวลาแล้วเสร็จ

การทำงานแบบจับจดเช้าขามเย็นขาม ไม่ส่งเสริมสร้างสรรค์ชีวิตใครให้ดีขึ้น โลกยุคใหม่วัดคุณภาพชีวิตคนด้วยการทำงานที่รวดเร็วถูกต้องไม่มีผิดพลาดทันเหตุการณ์ ไม่ชักช้า เพราะถ้าขาดประสิทธิภาพดังกล่าวย่อมยากที่จะเอาชนะในเวทีการแข่งขันได้

กิจทุกอย่างต้องสรรคสร้างด้วยปัญญา
หมั่นศึกษาด้วยสังเกตตามเหตุผล
รู้เหตุการณ์สถานที่และบุคคล
เมื่อเริ่มต้นต้องมั่นใจไม่ลังเล

จงเป็นน้ำครึ่งแก้วตลอดชีวิต เพื่อเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา

คำพระกล่าวว่าผู้สำคัญตนว่าเป็นคนฉลาดคือผู้ส่งสัญญาณให้โลกรู้ว่า เขาเป็นคนโง่ เป็นการปิดกั้นปัญญาที่ยังไม่ได้เรียนรู้อีกมาก หากสำคัญว่าตนรู้เสียแล้วทำตนเป็นคนน้ำชาล้นแก้ว เจอน้ำใหม่ก็ใส่ลงไปไม่ได้ นิทานเซนเคยกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า นักวิชาการผู้โอ้อวด เข้าไปหาพระเซนเพื่อศึกษาธรรม พบพระแล้วแทนที่จะสดับรับฟังข้อคิดเห็นจากท่าน กลับแสดงท่าทีโอ้อวดความเป็นปราชญ์ในวิชาต่าง ๆ พระเซนรูปนั้นมีเมตตาเตือนสติ ด้วยการรินน้ำชาจนล้นถ้วย นักวิชาการท่านนี้ นึกเตือนพระว่า น้ำชาล้นถ้วยแล้ว พระท่านจึงกล่าวว่า ก็เหมือนดังเธอนั่นไง ตั้งแต่นั้นมานักวิชาการท่านนั้นก็ปรับพฤติกรรมมาเป็นอ่อนน้อมถ่อมตน จึงเป็นสำนวนที่มาของคำว่า “น้ำชาล้นถ้วย!”

ผู้สำคัญตนว่ามีปัญญามาก

ตักเตือนยากไม่ฟังใครใจดีอรัน
 เพราะหลงตนว่าเป็นคนสำคัญ
 ทุกคืนวันเฝ้าไปไม่รู้ตัว
 จงทำตนให้เป็นคนที่อ่อนน้อม
 มีความพร้อมศึกษาไว้ให้ถ้วนทั่ว
 เจออุปสรรคจิตมั่นคงไม่หวนกลัว
 เลิกเมาเมัวล้งเหลวไหลใจมั่นคง

ดาวและเดือนอยู่ที่สูง อยากได้ต้องปีน “บันไดสูง”

ความสำเร็จในชีวิตของคนเราไม่ได้ติดตัวมาแต่กำเนิด ต่างคนล้วนมาแสวงหาเอาภายหลัง
 ดำเนินชีวิตพี่น้องชาวจีนที่มาจากถิ่นกำเนิดเพียงสี่หมื่นคนในไต้หวัน ยังเล่าขานเป็นตำนานชีวิตที่มีตัวอย่าง
 ให้ศึกษาได้โดยทั่วไป คนเหล่านั้นถ้ายอมจำนนอยู่กับความยากจน ประชดชีวิตด้วยการเดินทางผิด เราคง
 ไม่มี นายธนาคารจีนโสภณพาณิชย์ คงไม่มีตำนานชีวิต คุณเล็ก เจ้าของเมืองโบราณที่เริ่มต้นชีวิตจากกลบ
 ศูนย์มาเป็นมหาเศรษฐีหมื่นล้าน และอีกหลายชีวิตสามารถนำมาศึกษาเป็นตัวอย่างได้

คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่ได้ติดขัดอยู่กับความล้มเหลว หรือ ความสำเร็จเมื่อวาน แต่
 เขาจะก้าวเดินไปข้างหน้า ขอดูเขาและดวงดาวไม่เคยโน้มโน้มลงมาหาคน ใครต้องการต้องดิ้นรน
 ขวนขวายแสวงหาเอาเอง

อยากดูดาวยั้งเข้าไปในถ้ำ
 ช้อทองคำแล้วทำไม่ได้ตะกั่ว
 ตัวอยู่ดินห่างไกลดาวต้องรู้ตัว
 ตามีคัมภีร์ไขว่คว้าหาเข็มเลย

มนุษย์ทุกคนมีชิ้นงานมากมายในชีวิต จงทำชิ้นงานที่สำคัญที่สุดเสมอ

คนเก่งที่เป็นที่ยอมรับระดับนานาชาติจะต้องมีความเก่ง ทางด้านวิชาการแตกฉานในสาขาวิชา
 ต่างๆ มีความสามารถนำวิชาการมาบริหารบุคคล และสร้างสรรค์งานให้เจริญก้าวหน้า สามารถบริหาร
 จัดการกับตนเองให้มีสุขภาพกายเข้มแข็งมีจิตใจที่มั่นคงเยือกเย็น

จึงมีน้อยคนนักที่จะรู้จักว่างานใดมีความสำคัญก่อนหลัง ที่ควรจัดการงานนั้นๆ ให้แล้วเสร็จ ใน
 มงคลสูตร พระพุทธเจ้าตรัสทางแห่งความก้าวหน้าของชีวิตไว้ ๓๘ ประการ ธรรมะในพระสูตรดังกล่าว
 มีอยู่ข้อหนึ่ง พระองค์เตือนว่า อย่าทำงานให้คั่งค้างหลายคนพัฒนาบุคลิกของตนให้เป็นคนขยัน แต่เวล
 ว่างไปคนเช่นนั้นไม่เคยสร้างสรรค์งานใดให้สำเร็จได้ คงเป็นเพราะไม่รู้ว่างานชิ้นใดที่มีความสำคัญควร
 จะทำให้สำเร็จก่อนหลัง ถ้าทำงานราชการพอใกล้เกษียณอายุก็วิ่งให้วุ่นงานโน้นก็ยังไม่จัด งานนี้ยัง
 ไม่ได้ทำ แลบ้านยังเช่าเขาอยู่ ลูกเมียไม่เป็นอันยังสุข

หนังสือเป็นศูนย์ปัญญาของโลก จงอ่านหนังสือเดือนละเล่ม

คนไทยจัดเป็นชนชาติที่อ่านหนังสือน้อย ถ้าให้คุยให้เมาส์เข้าไม่เป็นรองใคร มีโครงการที่จะกระจายห้องสมุดลงสู่ชุมชนทั่วประเทศ หลายคนเมื่อไปเจอที่อ่านหนังสือสำหรับประชาชนในเขตภูมิภาคบางแห่ง สภาพไม่ต่างกับโรงนา จะหาหนังสือมาทำยาหยอดตายังไม่ได้ หน้าร้อนพอจะใช้ประโยชน์เป็นที่นอนของวัวควาย แล้วอย่างนี้ จะให้คนสนใจการอ่านได้อย่างไร

อาตมามีโอกาสไปเผยแผ่พุทธศาสนา ในยุโรปบางประเทศอยู่ ๓ ปีกว่า หรือแม้แต่ย่านเอเชียมีโอกาสดูไปประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น เอกลักษณะอย่างหนึ่งของคนในประเทศที่พัฒนาแล้ว ไม่ว่าจะเจอคนที่ไหนโดยสารรถยนต์หรือรถไฟ คนเหล่านั้นน้อยนักที่จะนั่งคุย แต่ละคนล้วนมีหนังสือมาอ่าน ไม่ใช่อ่านหนังสือธรรมดา เขาอ่านตำราหรือหนังสือสารคดีเล่มโตๆ ดูเขามีความสุขกับการอ่าน ภาครัฐก็ส่งเสริมสนับสนุนเต็มที่ทุกชุมชนจะมีหนังสือเพียงพอกับจำนวนประชากร อย่างมหานครลอนดอนมีประชากร ๑๐ กว่าล้านคน เฉพาะ British Library มีหนังสือถึง ๑๒ ล้านเล่มไม่นับหนังสือที่มีอยู่ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตมหานครลอนดอน หนังสือจึงสมดุลกับจำนวนของประชากรคนทุกชั้นทุกระดับ ทุกสาขาอาชีพสามารถเข้าศึกษาค้นคว้าได้ตามต้องการ

การจะปลูกฝังให้ประชาชนรักการอ่าน จะต้องช่วยกันหลายฝ่าย ชุมชนย่อย คือ ครอบครัว พ่อ-แม่ ต้องปลูกฝังลูกหลานให้รักการอ่าน ครูในโรงเรียนต้องสร้างค่านิยมคนเก่งคนดี คนมีความสามารถ คนประสบความสำเร็จในชีวิต ปัจจัยสำคัญล้วนเกิดจากมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ

ระเบียบวินัย คือ คุณสมบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิต

โลกถูกแบ่งแยกว่าประเทศใดพัฒนาแล้ว ประเทศใดกำลังพัฒนา ประเทศใดด้อยพัฒนา โดยมีมาตรฐานตรวจวัด ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทางด้านสังคมนั้นจะดูที่พฤติกรรมของผู้ปกครอง และผู้ที่ถูกปกครอง จากความมีระเบียบวินัยในชีวิต

สังคมไทยเราแม้จะมีหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานแห่งระเบียบวินัยที่ดี แต่ในแง่ของการปฏิบัติ คนในสังคมเกือบทุกระดับ ไม่สนใจนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หากจะพูดถึงพระพุทธศาสนาบ้าง มักจะไปเน้นเฉพาะพิธีกรรม ไม่เคยสนใจที่จะนำหลักธรรมไปใช้ให้ถูกวิธีในการดำเนินชีวิต

ยามใดที่สังคมเกิดปัญหา ความตกต่ำในเรื่องระเบียบวินัย พระพุทธศาสนามักจะถูกสังคมตำหนิในรูปแบบต่างๆ อย่างไม่มีเหตุผลทั้งที่ผู้ตำหนิต่างก็เป็นพุทธศาสนิกชน ระยะเวลาหลังสังคมกล่าวขวัญถึงผู้ที่ออกมาจัดระเบียบสังคม ว่าเป็นผู้สร้างมิติใหม่ ตื่นเต้นกันอยู่ระยะหนึ่ง ทำเด่นเกินหน้าเลยถูกลดสถานะไปดำรงตำแหน่งอื่น การจัดระเบียบสังคมจึงเป็นเพียงกิจกรรมไฟไหม้ฟาง

ตราบใดที่คนในสังคม ยังไม่เกิดจิตสำนึกในการมีระเบียบวินัยในตนเอง ต่อให้คณะรัฐมนตรี ทุกคนลงมาจัดระเบียบสังคมให้หมด สังคมก็จะมีระเบียบอยู่นั่นเอง เพราะทั้งคนจัดและคนถูกจัดระเบียบวินัย ไม่เคยรับไม่เคยสนใจที่จะนำระเบียบวินัยไปปฏิบัติ จะได้บ้างก็แค่การจัดโชว์ออกทีวี สร้างสีสันให้วงการข่าวเท่านั้นเอง

กรรมนั้นสำคัญไฉน*

การกระทำที่เกิดจากเจตจำนงของมนุษย์ไม่ว่าในทางดี ทางชั่ว หรือการกระทำนั้นยังไม่จัดว่าดีหรือชั่วอย่างสมบูรณ์จัดเป็นกรรมเช่นกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ อยู่ที่การกระทำนั้นเอง เพราะกรรมบางอย่างคน คิดว่าตนเองทำลงไปด้วยปรารถนาดี แต่ผลที่ตามมา กลับเลวร้าย กรรมตามความเข้าใจของคนบางคน มักจะเหมารวมเอาเรื่องเลวร้ายว่าเป็นกรรม

การกระทำที่เกิดเจตนาของคน ไม่ว่า การทำนั้นจะเกิดจากเจตนาส่วนบุคคลหรือเกิดจากการกระทำของคนหมู่มาก เรียกสิ่งนั้นว่ากรรม จะดีหรือชั่วต้องดูที่เจตนา การศึกษา เรื่องกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งทุกยุคทุกสมัย หากไม่ได้เรียนรู้เรื่องกรรมให้ถูกต้อง ในยามที่ชีวิตประสบปัญหา เมื่อแสวงหาทางแก้ไม่เจอ จะไม่สามารถจะแก้ปัญหานั้น ๆ ได้

ในบางโอกาสพระพุทธเจ้าตรัสว่าพระองค์เป็นกรรมวาที คือมีปกติตรัสสอนในเรื่องกรรม หากศึกษา พุทธศาสนาจากมุมของกรรม ช่วยให้การ พัฒนาคุณภาพชีวิตก้าวหน้าได้ง่าย กลับตรงกันข้าม ผู้ใดเข้าใจเรื่องกรรมผิด เขามักสร้างปัญหาให้แก่ตนเองและส่วนรวมไม่มีที่สิ้นสุด หากมองโดยองค์รวมกรรมมีเพียงหนึ่งเดียว คือการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา แต่เมื่อมองถึงผลที่ตามมากรรมมีความวิจิตรพิสดาร เกินกว่าใครจะคำนวณด้วยสามัญสำนึกได้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่ากรรมชั่วไม่ทำลายเสียเลยดีกว่า แต่เมื่อใดจิตคิด ทำความดีให้รับทำกรรม นั้นทันที อย่างรวดเร็วเพราะถ้าทำกรรมดีแบบผัดวันประกันพรุ่ง เมื่อกรรมดีให้ผล ย่อมอัดอั้น ชักเข้าไปตามเหตุเช่นกัน

กรรมเป็นส่วนหนึ่งในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ซึ่งเห็นได้ชัดเมื่อแยกส่วนใน กระบวนออกเป็น วัฏฏะ ๓ คือ กิเลส กรรม และวิบาก ในกฎแห่งปฏิเสธสมุปปาทแสดงถึง กระบวนการทำกรรมและการให้ผลของกรรมทั้งหมด ตั้งต้นแต่กิเลสที่เป็นเหตุให้ทำกรรม จนถึงวิบากอันเป็นผลที่จะได้รับ หากได้เรียนรู้กฎนี้ จนเข้าใจอย่างถูกต้อง จะเข้าใจหลัก กรรมชัดเจนไปด้วย

พุทธศาสนาได้ให้รายละเอียดเรื่องกรรมเอาไว้มาก หากเรียนรู้ อย่างมีระบบ พอจะ ประมวลมาเป็นแนวทางแห่งการศึกษาได้ดังนี้

* ธรรมบรรยาย ณ อาคารพิศาลพชร ๓ ถนนพระราม ๒ บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร วันอังคารที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๘
เวลา ๑๘.๑๕ น.- ๒๐.๓๐ น.

กรรม การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ไม่ว่าการทำนั้นเป็นไปทางกาย วาจา หรือทางจิตใจ เรียกว่ากรรม มี ๒ ลักษณะดังนี้

๑.อกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศล กรรมชั่ว การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล

คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง

๒.กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดี การกระทำให้เกิดปัญญา

การกระทำที่เกิดจากกุศล คือ ความไม่โลภ ความไม่โกรธ ความไม่หลง

กรรมทั้งสองลักษณะนี้ มีบทบาทต่อชีวิตและ สังคมในระดับต่าง ๆ อย่างยิ่ง เมื่อจะศึกษาถึงกระบวนการแห่งการกระทำ จึงต้องเข้าใจถึงกรรม ที่ท่านจัดไว้มี ๓^๒ ดังนี้

๑. กายกรรม การกระทำทางกาย การกระทำด้วยกาย

๒.วจีกรรม การกระทำทางวาจา การกระทำด้วยวาจา

๓. มโนกรรม การกระทำทางใจ การกระทำด้วยใจ

พระพุทธองค์มองเห็นกระบวนการกระทำ ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว อยู่ที่กาย วาจา ใจ ของมนุษย์ จึงตรัสแนวทางพัฒนาชีวิตไม่ให้ไหลไปในทางที่เป็นอกุศล โดยตรัสแนวทางการทำความดี เรียกกุศลกรรมบถไว้ ๑๐^๑ ประการคือ

๑.เว้นจากการฆ่า การไม่ประทุษร้ายทำลายชีวิต

๒.เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้

๓.เว้นจากการประพฤติดินกาม

๔.เว้นจากการพูดเท็จ

๕.เว้นจากการพูดส่อเสียด

๖.เว้นจากการพูดคำหยาบ

๗.เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

๘.การไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่น

๙.ความไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น

๑๐.ความเห็นชอบ เห็นที่ถูกต้อง

แนวทางที่จะนำผู้ปฏิบัติไปสู่ความตกต่ำ ความหายนะ ความเสื่อม

^๑ มาใน พระไตรปิฎก อัง. ดิ.ก. ๒๐/๔๔๕/๑๓๑-๓๓๘

^๒ มาในพระไตรปิฎก ม.ม. ๑๓/๖๔/๕๖

^๓ มาในพระไตรปิฎก ที.ปา. ๑๑/๓๖๐/๒๘๔

เรียกกุศลกรรมบถไว้ ๑๐ ประการคือ

- ๑.การฆ่า การประทุษร้ายทำลายชีวิต
- ๒.การถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้
- ๓.การประพฤติดีกในกาม
- ๔.การพูดเท็จ พูดไม่จริง
- ๕.การพูดส่อเสียด
- ๖.การพูดคำหยาบ
- ๗.การพูดเพ้อเจ้อ
- ๘.ความคิดฟุ้งเลื่องอยากได้ของผู้อื่น
- ๙.ความคิดร้ายต่อผู้อื่น
- ๑๐.ความเห็นผิดจากคลองธรรม

กรรมมีกระบวนการเกิดดับไปตามกฎเกณฑ์ที่ลงตัว แต่มนุษย์ผู้เข้าไปเกี่ยวข้อง ทำกรรมดีบ้าง ทำกรรมชั่วบ้าง การคืนรนเพื่อให้ตนหลุดรอดจาก กฎแห่งกรรม จึงมีการกระทำในรูปต่าง ๆ สุดแต่พื้นฐานทางการศึกษา ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ภูมิปัญญาใน การมองโลกและชีวิตของแต่ละคนว่าจะวางท่าทีต่อกรรมที่ตนได้รับอย่างไร

ทางก้าวเดิน

เก่าล่วงไปขึ้นปีใหม่แต่ละครั้ง
 สติตั้งมั่นคงตรงเป้าหมาย
 รับรู้กลบคุณหารการเป็นไป
 จิตผ่องใสตั้งมั่นไม่สั่นคลอน
 อะไรเกิดดำรงอยู่ดูให้ดี
 ทางถูกมีพุทธองค์ทรงสั่งสอน
 ประคองใจไว้มั่นทุกชั้นตอน
 ต้องสังวรตนไว้ให้มั่นคง
 ก้าวเดินไปด้วยจิตใจใสสงบ
 แม้ประสบปัญหาอย่าได้หลง
 สติมาปัญญาชี้ทางตรง
 จิตมั่นคงเกิดอะไรไม่หวั่นเกรง
 รู้ทันโลกน้อมธรรมมาประสาน
 รู้จักการประยุक्तทุกแขนง
 สรรพสิ่งมาเป็นครูให้รู้แจ้ง
 สันเคลือบแคลงสงสัยในโลกธรรม
 เดินทางธรรมมีสุขล้ำทั้งกายใจ
 ด้วยฝึกฝนในทางที่สร้างสรรค์
 โลกแปรเปลี่ยนหมุนเวียนทุกคืนวัน
 รู้เท่าทันไรทุกข์ภัย สดใสเออยๆ
 กตัญญูลี*

* นามปากกา พระมหาทวีป กตปุญโญ

ประวัติผู้เขียน
พระมหาทวีป กตปุญโญ

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ ๑๑๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลป่าพยอม อำเภอกวขนุน จังหวัดพัทลุง ๙๓๑๑๐

อุปสมบท วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๗ ณ วัดเกาะยาง อำเภอกวขนุน จังหวัดพัทลุง โดยมีพระครูวิริยโสภณ (บัว ปญฺญโธ) เป็นพระอุปัชฌาย์ มีพระครูศรีธรรมโศภิต (เที่ยง) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ มีพระครูสุวัฒน์ธรรมภรณ์ (เจริญ) เป็นพระอนุสาวนาจารย์

การศึกษาทางธรรม

นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดกะพังสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง พ.ศ. ๒๕๑๕

เปรียญธรรม ๕ ประโยค สำนักเรียนวัดเทพากร เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๕๒๕

ระดับอุดมศึกษา

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.กศ.สูง) วิทยาลัยครูศาสนศึกษา มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๕

ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาครุศาสตร์ (พ.ธ.บ.) มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๓๒

ปริญญาโท อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล อำเภอสาลายา จังหวัดนครปฐม พ.ศ. ๒๕๓๘

หน้าที่การงาน

พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๔ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมโรงเรียนปริยัติธรรมสหธรรม

ประชาสรรค์ สำนักเรียนวัดกะพังสุรินทร์ ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๕๒๔ เป็นครูสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย วัดกะพังสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๖ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมและครูสอนโรงเรียนพุทธศาสนา

วินิจฉัย สำนักเรียนวัดเทพากร เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๓๕ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์

ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นเลขานุการโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย วัดชลประทานรังสฤษฎ์

พ.ศ. ๒๕๒๗- ๒๕๓๘ เป็นผู้บริหาร และครูสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นพระธรรมทูต และเป็นเลขานุการรองหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๕

พ.ศ. ๒๕๓๕- ๒๕๔๒ เป็นพระธรรมทูต สายต่างประเทศอยู่ในประเทศอังกฤษ

พ.ศ. ๒๕๓๔ - ๒๕๓๕ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันท ภิกขุ)

งานเผยแผ่พุทธศาสนา (ทางสถานีวิทยุ)

พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๒๔ เวลา ๑๕.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. บรรยายธรรม

ในรายการ เสียงธรรม จากวัดกระพังสุรินทร์ ทุกวันจันทร์ พุทธ ศุกร์
ทางสถานีวิทยุ ปชส. ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๒๔ แสดงธรรมทุกวันพระแรกของเดือน

ทางสถานีวิทยุ วปถ. อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๕ เวลา ๐๕.๐๐ - ๐๕.๕๕ น. บรรยายธรรม

ในรายการ อรุณธรรม ทุกวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุพลังงานทหาร

พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๖ เวลา ๒๒.๐๐ - ๒๒.๔๕ น. บรรยายธรรม

รายการ ภาษาธรรม ทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ทางสถานีวิทยุ
ขนส่งทหารบก กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๒๕๓๗ บรรยายธรรม รายการ ธรรมประทับใจ

ทางศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ของการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

งานเผยแผ่พุทธศาสนา (ตามสถาบันการศึกษา)

พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๓๒ เป็นครูสอนวิชาพุทธศาสนา

โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๓๓ เป็นครูสอนวิชาพุทธศาสนาโรงเรียน

สตรีวิรรณาด เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๒๕- ๒๕๓๑ เป็นครูสอนวิชาพุทธศาสนา โรงเรียนปากเกร็ด

โรงเรียนสวนกุหลาบ นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๒ เป็นครูสอนวิชาพุทธศาสนาโรงเรียนสตรีวิทยา

และโรงเรียนบดินทรเดชา เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

สถาบันการศึกษาและหน่วยงาน นิมนต์ไปบรรยายธรรมในโอกาสต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, มหาวิทยาลัยเกริก, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,
กระทรวงสาธารณสุข, กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,
โรงพยาบาลศิริราช, โรงพยาบาลวชิระ, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี, โรงพยาบาลหัวเฉียว, โรงงาน

ยาสูบ, ห้างพาด้าฟิวเจอร์พาร์ค, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, เรือนจำคลองเปรม, บริษัทเชลล์, ธนบุรีประกอบ
รถยนต์, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, วัดพระศรีรัตนศาสดาราม, กองทัพบก, กองทัพเรือ, กองทัพอากาศ

สถานที่อยู่จำพรรษา

- พ.ศ. ๒๕๑๓ - ๒๕๑๘ จำพรรษาอยู่วัดเกาะยาง กวนขุ่น จังหวัดพัทลุง
 พ.ศ. ๒๕๑๙ - ๒๕๒๔ เรียนภาษาบาลีวัดกะพังสุรินทร์ จังหวัดตรัง
 พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นครูสอนปริยัติธรรมวัดเทพากร กรุงเทพมหานคร
 พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๓๙ อยู่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี
 พ.ศ. ๒๕๓๙ อยู่วัดพุทธปทีป กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ
 พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๒ อยู่วัดพุทธวิหารแอสตัน ประเทศอังกฤษ
 พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๔๔ อยู่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี
 พ.ศ. ๒๕๔๕ อยู่วัดพุทธวิหารแอสตัน เบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ
 พ.ศ. ๒๕๔๖ มหาวิทยาลัยบูรณะ รัฐมหาราษฏร์ ประเทศอินเดีย
 พ.ศ. ๒๕๔๗ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี
 พ.ศ. ๒๕๔๘ สถานปฏิบัติธรรมแทนวันดีเจริญสุข กรุงเทพมหานคร

ที่อยู่ปัจจุบัน วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

โทร: ๐๒ ๕๘๓๔๒๔๑

ที่ทำงาน สถานปฏิบัติธรรมแทนวันดีเจริญสุข บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐

โทร: ๐๒ ๔๑๖ ๕๒๐๒

ผลงานที่เป็นเอกสาร

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาส่วนใหญ่จะมุ่งการฝึกอบรมเพื่อปลูกฝังศีลธรรมแก่เยาวชน และผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ผลงานที่เป็นเอกสารประกอบการบรรยายการฝึกอบรม มีดังนี้

จริยธรรมนักบริหาร เอกสารประกอบการบรรยายแก่นักศึกษาหลักสูตร สู่เส้นทางนักบริหาร ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ฝึกอบรม ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๘

จิตภาวนาตามแนวพุทธศาสนา เอกสารประกอบการบรรยายแก่นักศึกษาหลักสูตรนักบริหาร ทันสมัย ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๘

ปัญญานันทปริกษณ์ งานวิจัยเชิงคุณภาพ จัดทำขึ้นในโอกาสที่ หลวงพ่อปัญญานันทะ อายุ ๘๐ ปี ธรรมสภา กรุงเทพมหานคร จัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๔

ศึกษาวิเคราะห์งานปลูกฝังจริยธรรมของปัญญานันทภิกขุ ที่เกี่ยวกับเยาวชนและผู้อยู่ในมัชฌิมวัย เป็นงานวิทยานิพนธ์, พิมพ์ที่โรงพิมพ์ ธรรมสภา กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๓๘

ผลงานการบรรยายธรรม และปาฐกถาธรรม

ผลงานการบรรยายและปาฐกถาธรรม ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่บันทึกไว้บางส่วนมีดังนี้
 การแก้ปัญหาตามทัศนะพุทธธรรม,แม่ที่แท้คือพระธรรม,ศาสนาเป็นหลักพัฒนาชีวิต,คุณค่าของคน, ธรรมเพื่อชีวิต,จิตพัฒนาได้,ดำรงตนอย่างไรจึงมีสุข,ปรับฐานฝึกตน,รอยร้าวของชีวิต,บูชาพระคุณแม่,

แสงธรรมส่องทาง,พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญ,สื่อความสงบ,ลอยกระทงลอยบาป,รู้ทุกข์รู้ธรรม,สงครามภายใน,การปฏิบัติธรรม,คุณของประเพณี,ธรรมกับชีวิตไทย,สงกรานต์แสนานธรรม,ใช้ปัญญามองหาความดี,การเกิดขึ้นแห่งพุทธะ,ทางก้าวหน้า,กระจกส่องมองตน,สุขแท้มีแต่ในการงาน,หัวใจพุทธศาสนา,วิถีแห่งบุญ,ความว่าง,ความมั่นคง

การบรรยายและปาฐกถาธรรม ที่แสดงไว้ในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ มีบันทึกไว้จำนวนมากแต่นำมาเสนอไว้บางส่วนเท่านั้น

กิจวัตร กิจกรรม

สถานปฏิบัติธรรมแทนวันดีเจริญสุข

ถนนพระราม ๒ ซอยท่าข้าม แขวงสามค่า

เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐

โทร: ๐๒ ๔๑๖ ๕๒๐๑ - ๒

กิจวัตรประจำวัน

เวลา	๐๕.๐๐ น.	ทำวัตรเช้า สวดมนต์ เจริญภาวนา แผ่เมตตา
เวลา	๐๖.๐๐ น.	พระสงฆ์ออกบิณฑบาต
เวลา	๐๗.๓๐ น.	พระสงฆ์ฉันภัตตาหารเช้า
เวลา	๐๘.๐๐ น.	ศึกษาธรรมตามอัธยาศัย
เวลา	๑๑.๐๐ น.	พระสงฆ์ฉันภัตตาหารเพล
เวลา	๑๓.๐๐ น.	ศึกษาธรรม พัฒนาวิทย์
เวลา	๑๘.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น สวดมนต์ เจริญภาวนา แผ่เมตตา

กิจกรรมวันธรรมสวนะ

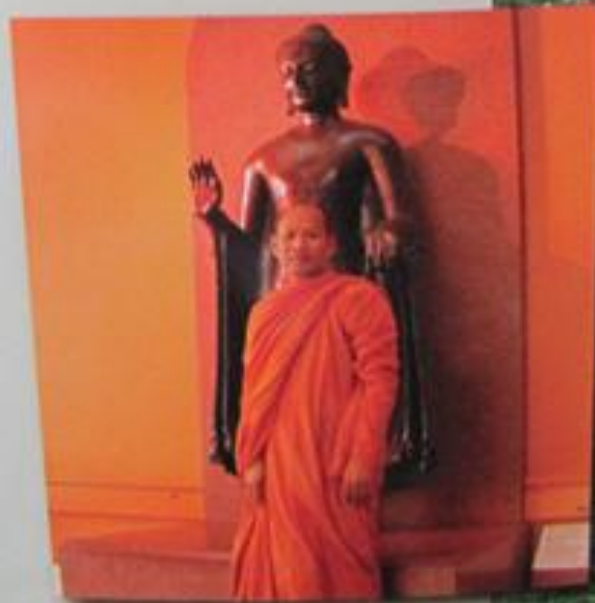
เวลา	๐๘.๐๐ น.	ทำวัตร สวดมนต์แปล
เวลา	๐๘.๓๐ น.	สมาทานศีล ฟังพระธรรมเทศนา
เวลา	๑๐.๓๐ น.	ถวายสังฆทาน
เวลา	๑๑.๐๐ น.	ถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุ สามเณร
เวลา	๑๑.๓๐ น.	รับประทานอาหารพร้อมกัน
เวลา	๑๘.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น สนทนาธรรม เจริญภาวนา แผ่เมตตา

กิจกรรมวันอาทิตย์

เวลา	๐๘.๐๐ น.	ทำวัตร สวดมนต์แปล
เวลา	๐๘.๓๐ น.	ฟังปาฐกถาธรรม
เวลา	๑๐.๓๐ น.	สมาทานศีล, ถวายสังฆทาน
เวลา	๑๑.๐๐ น.	ถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุ สามเณร
เวลา	๑๑.๓๐ น.	รับประทานอาหารพร้อมกัน
เวลา	๑๘.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น สนทนาธรรม เจริญภาวนา แผ่เมตตา

มีตัวหรือก้าวเดินไปไม่สะดุด
โลกมนุษย์มีความจริงให้ศึกษา
ระยะทางยาวไกลพิสูจน์มา
วันเวลาล่วงเลยไปต้องใคร่ครวญ
อย่าทอดอ้อยค้อยก้าวไปอย่างใจเย็น
หมั่นบำเพ็ญความดีไว้ให้ถึถ้วน
จนรู้ได้ว่าอะไรควรไม่ควร
ทุกอย่างล้วนเริ่มต้นได้ให้ตั้งใจ

กตัญญู

รายชื่อผู้ร่วมพิมพ์หนังสือ

พระมหาทวีป กตปุญโญ	๑๐,๐๐๐ บาท
ส.ก.ประพันธ์ นางเพ็ญจันทร์ ม่วงศิริ และครอบครัว	๒,๐๐๐ บาท
บริษัท สุธรรมและบุตร จำกัด	๑,๐๐๐ บาท
นายสุธรรม นางเรณู ยอดไกรศรี และบุตร	๑,๐๐๐ บาท
คณะ อริยบุญทวัศ	๑,๐๐๐ บาท
หจก.เจริญวัฒนาบรรจภัณฑ์	๑,๐๐๐ บาท
นายสุวิจักขณ์ นางกัลยา สมบูรณ์เลิศศิริ และครอบครัว	๑,๐๐๐ บาท
บริษัท รองเท้าโก้ จำกัด	๑,๐๐๐ บาท
บริษัท ที เอส อินดัสตรี จำกัด	๑,๐๐๐ บาท
คุณรำพึง แซ่โจ้ว และครอบครัว แห่งร้านศิริสเบเกอร์รี่	๑,๐๐๐ บาท
คุณแม่ชนิดา เวสการพานิช และครอบครัว	๑,๐๐๐ บาท
คุณพ่อก๊กซิม แซ่เต้ และครอบครัว	๑,๐๐๐ บาท
นายสมนึก นางเรืองใจ เตชาพลาเลิศ และครอบครัว	๑,๐๐๐ บาท
นายบุญธรรม นางภัทรา บุญเทพประทาน และครอบครัว	๑,๐๐๐ บาท
นายสมมาตร นางวันเพ็ญ รักย์ถาวรกุล ประทาน และครอบครัว	๑,๐๐๐ บาท
นางศิริเนตร อนันตสินและครอบครัว	๑,๐๐๐ บาท
นางสาว กิตติมา พิศาลคุณากิจ	๒,๐๐๐ บาท
นางสาวพงษ์ผกา วั่งน้ำทิพย์	๑,๐๐๐ บาท
นางสาวลัดดา ศรีภาวินทร์	๑,๐๐๐ บาท

สพพทาน์ ฐมมทาน์ ชินาติ.

การให้ธรรมเป็นทานชนะการให้ทั้งปวง